

СИНКОПА

Синкопа

часопис основне музичке школе *Невена Поповић*

Синкопа, часопис основне музичке школе *Невена Поповић*
бр. 4, 2023. година

Главни и одговорни уредник:
Мирко Јеремич
email: mirko.jeremic@omsgrocka.edu.rs

Редакција:
Ана Јовановић
др Бранка Ивковић - Петронић
Катарина Фаркаш
Душан Чоловић
Миња Марчетић
Јован Цинцар Костић
Бранислава Тријић
Магдалена Бошковић

Дизајн корица:
Борис Ивановић

Захваљујемо се свим ученицима који су својим залагањем и радовима допринели настанку четвртог броја школског часописа *Синкопа*.

Издавач:
Основна музичка школа *Невена Поповић*, Београд
Булевар револуције 19 (Гроцка)
011/8500 128
email: omsgrocka@gmail.com

За издавача:
др Бранка Ивковић - Петронић, директор школе

Фотографије:
лична архива наставника и ученика
архива школе
Сокој, заоставштина Лудмиле Фрајт, заоставштина Мирјане Живковић, сајт
Светислава Божића

Штампарија:
Колорино, Гроцка

Часопис излази једном годишње

<https://www.omsgrocka.edu.rs/o-skoli/o-neveni-popovic>

САДРЖАЈ

ИНТЕРВЈУ СА УЧЕНИКОМ ГЕНЕРАЦИЈЕ ШКОЛСКЕ 2021/2022. ГОДИНЕ	7
ЂУРЂЕВДАН (Ана Јовановић)	11
МУЗИКОМ НА ПУТ ОКО СВЕТА (Мирко Јерemiћ)	20
ЗВУЦИ КОЈИ ОЖИВЉАВАЈУ СЛИКЕ: УЛОГА ФИЛМСКЕ МУЗИКЕ У КРЕИРАЊУ КИНЕМАТОГРАФСКИХ ИСКУСТАВА (Магдалена Бошковић)	27
ГРАДИТЕЉИ ГУДАЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА (Јован Цинцар Костић)	36
МУЗИКА КАО ЛЕК (Маја Грујовић)	40
МУЗИКА, ВРТИЋ... И ЉУБАВ (Катарина Фаркаш)	42
ПЕТ РАЗЛОГА ЗБОГ ЧЕГА ЈЕ СОЛФЕЂО ЗАБАВАН И КОРИСТАН (Бранислава Тријић)	45
ЗАНИМЉИВЕ И КОРИСНЕ ВЕЖБЕ ЗА НАШЕ МАЛЕ МУЗИЧАРЕ (Јована Стајић)	47
РАЗГОВОРИ СА КОМПОЗИТОРИМА: ИНТЕРВЈУ СА КОМПОЗИТОРОМ И АКАДЕМИКОМ СВЕТИСЛАВОМ БОЖИЋЕМ	48
ИНТЕРВЈУ СА... ДИРЕКТОРКОМ ШКОЛЕ ДР БРАНКОМ ИВКОВИЋ ПЕТРОНИЋ И ПОМОЋНИЦОМ ДИРЕКТОРКЕ АЛЕКСАНДРОМ СТЕВАНОВИЋ	53
ЖИВОТ И ДЕЛО КОМПОЗИТОРКЕ МИРЈАНЕ ЖИВКОВИЋ (др Бранка Ивковић Петронић)	58
ЖИВОТ И ДЕЛО КОМПОЗИТОРКЕ ЛУДМИЛЕ ФРАЈТ (Христина Медић)	62
МОТИВАЦИЈА УЧЕНИКА И КАКО ЈЕ ПОСТИЋИ (Душан Чоловић)	70
ИНТЕРВЈУ СА УЧЕНИЦИМА КОЈИ ПОХАЂАЈУ ОБОГАЂЕНИ ЈЕДНОСМЕНСКИ РАД	73
ТРАГОМ КУЛТУРНИХ ИНСТИТУЦИЈА СРБИЈЕ: ЛЕГАТ ЈОСИПА СЛАВЕНСКОГ И ЛЕГАТ ДР АЛЕКСАНДРА КОСТИЋА	81

РЕЧ УРЕДНИКА

Музика је заиста непресушан извор инспирације. То се константно потврђује. Тако је и са четвртим бројем часописа *Синкопа* који је у одређеној мери својим садржајем обимнији у односу на претходна три броја. Лично, ја то разумем на тај начин што видим да са сваким новим бројем влада све веће интересовање ученика и наставника да допринесу његовом настанку. На томе сам им лично веома захвалан јер чине да основна идеја часописа, а она се крије у жељи да се нашој школи да још један, свеж извор знања, живи. Свака реч у овом часопису трајно бележи размишљања, емоције и љубав према музици оног ко је писао текст. Свака наликана боја ученичких радова доприноси лепоти и естетици ових белих страница. Заједно искомбиноване речи са сликама и музиком чине да часопис живи, односно да увек буде нов, иако он сам по себи има одређене сегменте који су стално присутни.

Часопис обилује интерјувима, текстовима о уметничкој и српској традиционалној музици, композиторима, ученицима школе и многим другим темама. Читајте их и истражујте даље, јер ово што је написано има за циљ да вам само отвори прозор ка једном широком универзуму знања ком би сами требало да тежите.

Хвала свима који су допринели настанку часописа својим текстовима и ликовним радовима. Да није вас, овај часопис не би ни постојао.

П.С. Као и сваки пут часопис излази и у штампаном и у дигиталном издању. Због тога кад год видите подвучену реч кликните на њу и отвориће вам се видео снимак или линк у ком још нешто можете да сазнате или чујете. У штампаном издању скенирајте QR код.

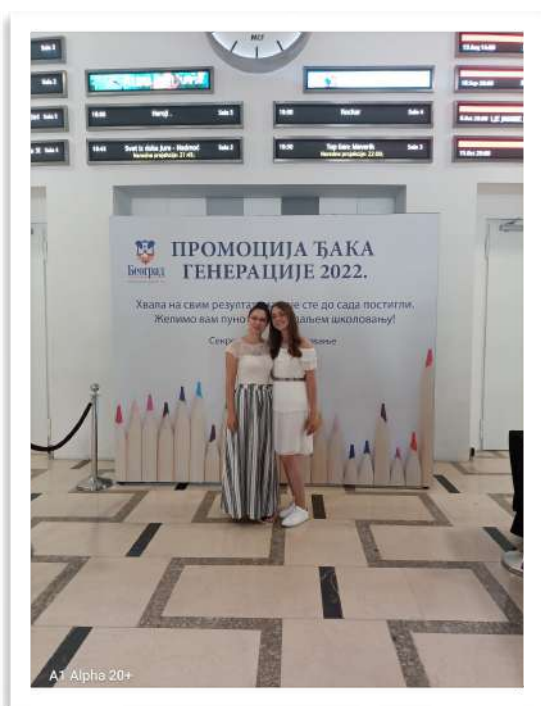
Мирко Јеремић
главни и одговорни уредник

ИНТЕРВЈУ СА УЧЕНИКОМ ГЕНЕРАЦИЈЕ ШКОЛСКЕ 2021/2022. ГОДИНЕ

Порука коју бих желеа да пошаљем је ”Уживајте у музици!”

*Ученик генерације школске 2021/2022. Године била је **Исидора Петронијевић**, ученица флауте у класи наставнице Тијане Јовев. Исидора се током школовања у музичкој школи истакла као вредна ученица која је радо учествовала на концертима и различитим школским свечаностима. Поред тога, Исидора је учествовала и а многобројним такмичењима. Искористио сам прилику да са Исидором поразговарам и забележио сам њене утиске, размишљања о досадашњем школовању, музици, идејама... Ево шта нам је Исидора рекла.*

Исидора са наставницом Тијаном на свечаној промоцији ђака генерације

ми је привукла флаута. Нисам се двоумила, флаута је била мој први и једини избор.

Сећаш ли се својих почетака у музичкој школи? Опиши нам своја најранија сећања на наставу у музичкој школи, уколико их се сећаш.

Исидора, школске 2021/2022. године си понела титулу ученика генерације музичке школе. Како се поводом тога осећаш?

Када сам сазнала да ћу бити ученик генерације, веома сам се обрадовала али и изненадила јер је било још добрих и изузетно успешних ученика који су могли ту титулу да понесу. Била сам веома срећна, поносна и узбуђена поводом тога.

Хајде да кренемо од самих почетака твог музичког образовања. Опиши нам како си се одлучила да свираш флауту? Да ли је било двоумљења са неким другим инструментом?

Када је било отворено издвојено одељење музичке школе у Умчарима, као и већина деце, и ја сам желеа да се упишем. На концерту на ком су нам старији ученици представили инструменте, највише пажње

Била сам одушевљена када сам произвела свој први тон на флаути, на сваком следећем часу сам учила неку нову ноту и убрзо сам могла да одсвирам своје прве композиције

Твоја наставница флауте Тијана Јовев те је учила свих шест година? Како би описала вашу сарадњу, ваш заједнички рад и учествовање на многобројним такмичењима?

У току првог полугодишта првог разреда предавала ми је наставница Миња Марчетић, са њом сам направила прве кораке у свету флауте, а од другог полугодишта првог разреда па све до краја шестог, предавала ми је наставница Тијана. Наставница Тијана је имала јако пуно стрпљења, жеље и воље да ме научи свему што знам. Из године у годину, захваљујући њој, напредовала сам све више и више. Нисам је доживљавала као строгу наставницу, пре као сестру или пријатељицу. За свако такмичење смо веома напорно радиле и спремале се да бисмо постигле што бољи резултат.

Када би могла у неколико речи да опишеш звук флауте, како би га описала?

Звук флауте је магичан, може да представи свако расположење и осећање.

Како су на тебе гледали твој другари из основне школе, будући да су знали да свираш флауту и да си била јако успешна у томе?

Била сам им занимљива. Пружали су ми подршку за свако такмичење на које сам ишла и радовали су се мојим концертима. Такође, и флаута им је била веома интересантна јер нису имали прилике често да је чују и виде.

Које такмичење ти је остало нарочито драго и због чега?

Сва такмичења су ми подједнако драга, али бих издвојила Фестивал музичких и балетских школа који се ове године одржао у Нишу, а то је уједно било и моје последње такмичење у основној музичкој школи. Пре свега сам га доживела као једно лепо дружење и путовање које ћу заувек памтити, а које је донело успех и мени и мојој школи.

Да ли си волела да идеш на такмичења или си то посматрала као још једну обавезу више?

Исидора приликом наступа на такмичењу

Волела сам да идем на такмичења, нисам их доживљавала као обавезу, већ као ново искуство и нови изазов. Свака награда ми је представљала мотивацију да још више вежбам и да на следећем такмичењу постигнем још бољи резултат.

Како си се осећала на свом последњем концерту који си имала у музичкој школи, а којим си обележила завршетак свог музичког школовања?

Последњег дана у музичкој школи сам имала два наступа. Први је био у свечаној сали ГО Гроцка на додели награда најуспешнијим ученицима, где сам имала прилику да представим моју школу и себе, али и да допринесем том значајном догађају. Други, а уједно и мој последњи наступ био је у свечаној сали ОШ Мића Стојковић у Умчарима, где је био одржан годишњи концерт ученика музичке школе из издвојеног одељења у Умчарима. Било је емотивно, али сам била срећна и захвална на могућности да на тај начин „заокружим“ своје образовање у музичкој школи јер сам у тој сали имала свој први и свој последњи концерт.

Да ли је и на који начин музичка школа имала утицај у твом одрастању?

Да, музичка школа је имала велики утицај у мом одрастању. Открила сам нови начин изражавања, стекла сам много пријатеља, осамосталила се и постала одговорнија. Музичка школа ми је помогла да откријем и негујем свој таленат.

Сада ћемо мало да изађемо из оквира школе и да те питамо нека питања која се тичу само тебе. Представи нам твоја интересовања која се не тичу школе. Шта волиш да радиш у слободно време?

Слободно време волим да проводим са пријатељима и породицом, да читам или погледам неки филм. Посебно уживам у дугим шетњама природом.

Која ти је омиљена књига коју си прочитала?

Допада ми се научна фантастика, тако да радо читам тај жанр. Свака нова књига коју прочитам ми постане омиљена, тако да је сада то *Игре глади* коју је написала Сузан Колинс.

А која је најгоре књига коју си прочитала, која ти се није допала и због чега?

Не могу да издвојим најгору књигу, али најјачи утисак је на мене оставила *Бела грива*. Заправо, прича је много лепа, али нисам очекивала трагичан крај, увек се растужим када се сетим.

Коју музику волиш да слушаш?

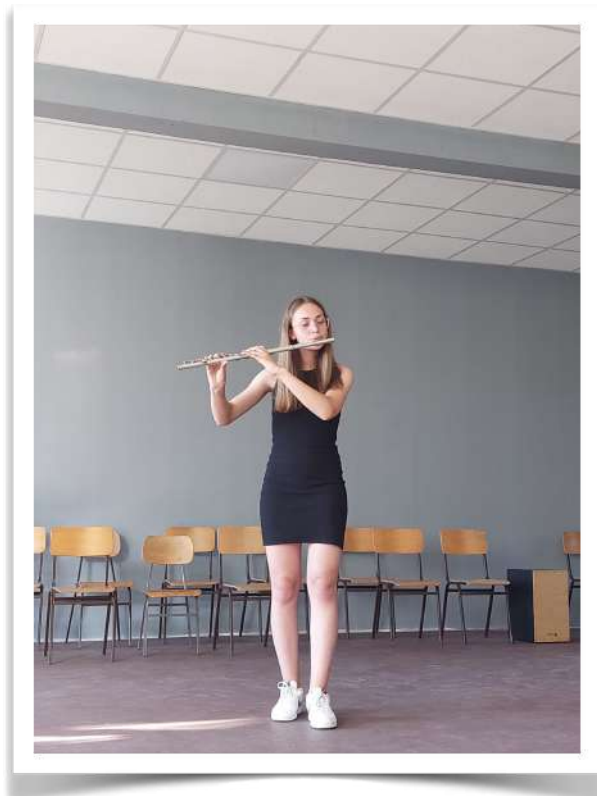
Волим да слушам све, у зависности од расположења, али и друштва у коме се налазим. Наравно, класична музика заузима посебно место на мојој „плеј листи“, а највише уживам у барокним сонатама.

Када би могла, шта би желела да промениш у школи? Шта би волела да школа нуди младима, а тренутно тога нема?

Волела бих да постоји више разумевања за ученике који планирају да се баве неким специфичним занимањем, да основна школа пружа већу подршку и да имамо што више наступа.

Коју поруку или савет би послала будућим ђацима музичке школе?

Искористите свој таленат, вредно радите, будите упорни и истрајни и будите сигурни да ће вам се тај труд исплатити. А најважније од свега, уживајте у музици!

РАЗГОВОР ВОДИО: МИРКО ЈЕРЕМИЋ

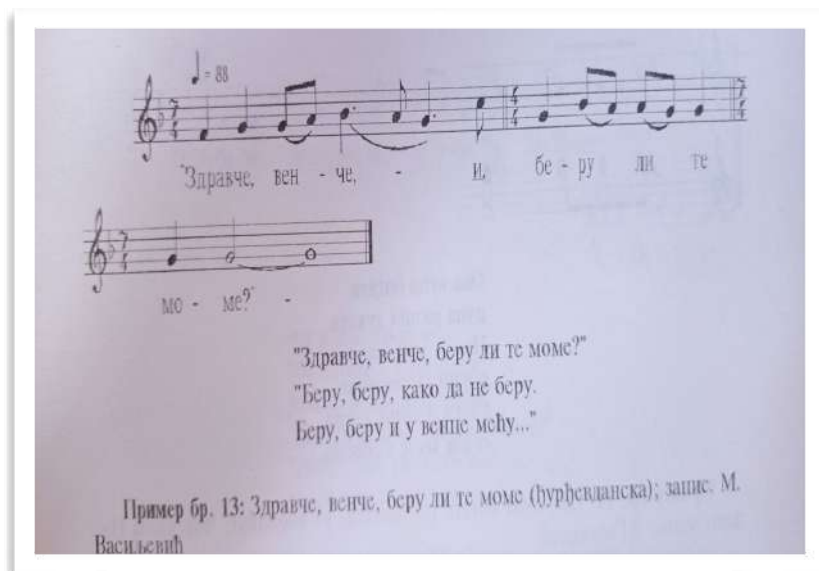

ЂУРЂЕВДАН

Ђурђевдан (*Ђурађ, Ђурђево, Јурјево, Јурај*), 6. мај (23. април по старом календару) је празник од кога се у народу рачунала летња половина године. Један је од ретких празника који је преко својих обредних радњи магијским путем желео да утиче на плодност и напредак стоке, а са друге стране има безброј радњи које су посвећене биљу, зеленилу и све те радње се непрестано преплићу, врло често се поклапају, или врло мало разилазе, па етнологзи не знају где да га ставе, односно на који начин да га класификују.

Песме указују на пролеће, зеленило, а предмети који се користе за мађијење служе као заштита и стоке и зеленила па га етнологзи сматрају демоном вегетације или тотемом зеленила. За сељака то је најважније слава стоке.

Песма која указује на пролеће, зеленило

Прослава овог празника почиње и четвртак или петак пред Ђурђевдан брањем биља од кога се плету венци и крми стока мешањем траве и мекика. Рано ујутру, обично млади, иду да беру одређено биље и доносе кући. Након брања може бити организован скуп у центру села. Са набраним биљем се оде на реку где женски чланови заједнице плету венце уз певање које се назива *венчево певање*. Најчешће се плету три венца: први - за овцу која се прва јагњила, други - за њено јагње, трећи - котао у који се музе.

Најзначајнији догађај јесте прва муже с пролећа који се у народу још назива *премлаз* или *премуз*. Обавља се код торова, код трла. На излазу из тора исплете се полукружни венац, испод се стави столица где седне домаћин коме се даје кота - ведрица окићена венцем. На ведрици се налази шупљи колач *кравај* преко кога се стави чунак - совелка, па чешаљ од рога.

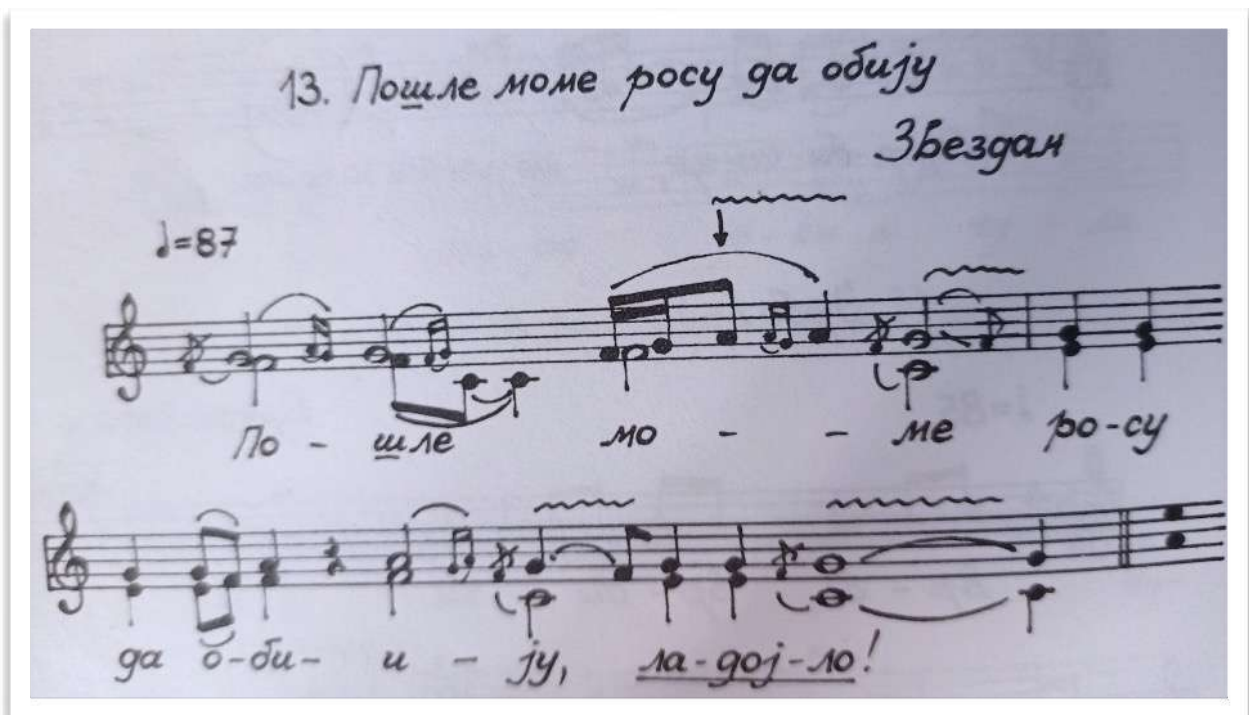

Неко од укућана ухвати овцу која се прва јагњила доводи је код комаћина који је музе. Први млаз њеног млека треба да прође кроз све елементе на ведрици. Након муже овци се стави венац на врат, а затим и њеном јагњету. Јагње прве овце се након тога уводи у кућу, приведе огњишту и стави му се запаљена свећа на чело, а онда се одводи на реку и тамо се коље да крв потече заједно са реком што у паганизму представља својеврсно приношење жртве на Ђурђевдан.

26. Заредила Ђурђилова мајна (Ђурђевданска). Јованка Ђелић (1935), Павлина Манчић (1934), Росомач (Висок). 21.08.1994. Звучни и нотни запис: Д. Големовић

Заредила Ђурђилова мајна
заредила редом по овцете
па си тражи њоње мушко јагње.
Боже мили, чудо великово,
сношка беше, а сада га нема.

Овај обичај најзаступљенији је у источној и југо-источној Србији. Последњих година прва мужа ради се са првом овцом коју укућани ухвате, не мора да буде прва ојагњила. У местима где нема оваца онда се обред врши са кравом, али не и са њеним телетом. У Црноречју је забележена песма *Пошле моме росу да одбију* која се певала уз *премуз*, забележена у групном извођењу у селу Звездан.

Песма Пошле моме росу да одбију

Припев - рефрен "ладојло", изведен је од познатог припрева "ладо" (познато женско божанство љубави, плодности и лепоте). Трансформација у "ладојло" као да персонифицира мушко божанство у лику "Ђурђа", који се помиње у току песме.

Петак пре Ђурђевдана се назива *Биљанин петак* јер се на тај дан бере биље. У брање биља увек су ишле само женски чланови заједнице. Обредне радње, које су се разликовале од места до места најчешће су почињале од Биљаног петка. У већини места постојао је посебам вокални репертоар који се том приликом изводио. У местима где није постојао посебан репертоар или се током времена изгубио изводе се песме из свакодневног репертоара.

15. Здравче, момче, беру ли те моме
Врбовицац

♩ = 76

Здравче момче, беру ли те моме, здравче момче, беру ли те моме?
Беру, беру, како да не беру, беру, беру, како да не беру.

ВАРИЈАНТЕ СТРОФА:
Кака не не би мене моме брале све би тоје од мен' миришале,

Песма Здравче, Момче, беру ли те моме (део), Црноречје

Постоје крајеви југо-источне Србије у којима свака кућа коље јагње, па се као на некој заједничкој гозби окупе у селу. Свака кућа је имала свој сто од камена јајастог облика где износе печено јагње и сир направљен од првог муженог млека. Свештеник након литургије долази на гозбу и освештава изнету храну, а сваки домаћин му дарује пола сира и плећку јагњета. У неким крајевима Заглавка пре него што дарују попа моћи узимају плећку и пењу се на највише узвишење где почиње општа вика чији је зил да се отерају временске непогоде. Веровало се да докле год се чула вика да дотле неће стићи временске непогоде.

cca 75

Ja po - du - ni, - vet - re 'la - da - ni - ne -

Ja poduni, vetre ladjanine, i,

"Ja poduni, vetre ladjanine,
te doteraj na devojke muke,
a u moje bučke maslo guke!"

Primer br. 3: "Ja poduni, vetre ladjanine..."
(djurdjvdanska, uz "bučkanje"); V.Krčimir (Zaplanje);
S.Radinović, *Muzička i orska tradicija Velikog i Malog
Krčimira* (diplomski rad), Beograd 1987. (primer br. 3)

Песма *Ја подуни, ветре лађанине*

У селима Тимока и Буџака када се жене врате из планине са набраним биљем плету венце на обали реке па их окаче на гране и поставе трпезу на земљу. Око постављене трпезе уз пратњу гајдаша играју коло и морају три пута да обиђу трпезу комбинујући две игре: *Вишњицица род родила* - уз пратњу гајди на развакување (жене певају песму, а гајдација их развучено прати), онда играју *Руменку*, па затим поново *Вишњицица род родила*. Коловођа је дојиља (дојећа, дојиљћа).

У Лесковачкој Морави венци се такође плету на обали реке, па се онда девојке бацају да се поквасе да вода са њих "цури као млеко", и да буде кише да би било траве и плодних поља.

Испод ведрице у коју се врши прва мужа у већини крајева се закопа Ускршње или друго јаје које се после муже кози разбије о главу, а љуска се сачува или закопа у мравињак да се стока множи као и мрави. Осим закопавања љуске од јајета закопавале су се и кости од јагњета, део колача - краваја и со у мравињак.

У неким крајевима се око торова посипало зрневље за плодност. Код Динараца (западна Србија) је осим клања јагњета било уобичајено купање под омахом - воденичарским каменом. Било је уобичајно и да се деца шибају зеленим гранчицама да би била здрава и није смело сунце да их затекне у кревету, морали су да усатну пре сунца. У многим крајевима су се њиве и куће закрштавале лесковим крстићима - направи се крстић од лесковог дрвета који се качи на куће и ставља у њиве по неким веровањима да би се сачували од града. У многим крајевима Србије, али нарочито у Босни и Херцеговини, био је обичај да се са стадом обиђе сеоски атар. У северозападној Србији, Срему, Фрушкој Гори момци су китили капије девојкама или су им посећали цвеће, нарочито селен.

У Јужном Банату Ђурђевдан се обележавао уранцима на које су, као на вашар, ишли млади и стари. Прослављање се обележавање песмом, игром у дружењем у преподневним сатима. У појединим селима, на западу доњег Баната (околина Опова) није поклањана велика пажња Ђурђевдану, док је у Долову прослављан међу сеоским овчарима. На тај дан су се на договореном месту овце замењивале, а јагањци залучивали. Читав поступак није био праћен посебним песмама, већ су се певале мелодије из свакодневног репертоара, понекаг и уз пратњу свирца.

У многим крајевима био је обичај да се краде цвеће из туђих башти, а у доста места ваљало се по пшеници.

Уочи самог Ђурђевдана највише се мађијало за стоку, па се посебно водило рачуна да се стока заштити од лоших чини - мађија. То се чинило посипањем пепела око тора, штала и чувањем истих, чишћењем простора где стока борави брезовим метлама, мењањем устаљеног пута у повратку стоке са паше. На Ђурђевдан су се прали млекари, посуде, карлице, чабрице.

На Ђурђевдан је било и играња. У Хомољу, Источна Србија, док се вију венци најстарији момак и девојка поведу коло, а затим се хватају све мушко и женско у коло. У Лесковачкој Морави на овај празник су ишле поворке Краљица од ујутру до заласка сунца.

У Такову се Ђуређвдан некада веома свечано обележавао. У Луњевици на тај дан људи су рано устајали, одлазећи у поље, где су брали цвеће, од њега плели венчиће и купали се у реци. Може се предпоставити да су се на тај дан певале неке пригодне песме, али су нестале из таковске праксе, док су у суседном Рудничком поморављу забележена два стиха које су момци и девојке изводили када су ишли у *грабовину* на Ђурђевдан и Ивањдан:

Ситан Камен до камена

Зелен здравац до колена

На основу забележеног репертоара Ђурђевданских песама може се закључити да је овај празник са посебном пажњом обележаван и на Косову и Метохији.

387 (Ђурђевданска)
Приштина

Са-ста-ви се . два да-на у
је - дно, Два да-на у је - дно!

Састави се два дана у једно,
Два дана у једно,

Ђурђев данак и мала Бајрама,	Искрши се грања од бадема.
Сабрало се турско и каурско,	Повикаше младо кујунчице,
Наместило лака саланџака,	Да укове грању од бадема.
Одниша се турско и каурско.	Кад закова грању од бадема,
Кад му седе Краљевићу Марко,	Запојало турско и каурско:
Лако ми се Марко однишао,	„Да ни рађаш, ка што си рађао!“

Певао Спасоје Ђокић (Приштина, 1947).

388 (Ђурђевданска)
Вучитри

Јор-го-ва-не, сун-це о-гре-
-ја-ло, Сун-це о-гре-ја-ло,

Јорговане, слунце огрејало,
Слунце огрејало,
Пушти гране до зелене траве . . .

Певао Стојан Студић (Косовска Митровица, 1947).

На основу забележених вокалних примера можемо закључити да је тематика Ђурђевданских песама пратила значај самог празника - буђење пролећа и славу рађања новог живота, љубави и напретка. Поједини вокални примери задржали су се и до данас у пракси док се у већини места данас изводи свакодневни певачки и играчки репертоар.

Данас је код Срба прослава Ђурђевдана везана за прослављање крсне слава Светог Георгија. Међутим, поред верског значаја у Србији се још увек у неким крајевима овај празник обележава наслеђеним паганским обредним радњама,

које су у појединим местима донекла христијанизоване како је и описано у тексту.

(Бурђевданска)
Јањево

♩ = 184

390

Проше - та се леп и млад,
Низ тај пу - сти Бу - дим град,
Низ тај пу - сти Бу - дим град,

Прошета се леп и млад,
Низ тај пусти Будим град, (2)

Превиде га Ђелина	Није дома Јорго краљ,
Са висока чардака:	Отишо је Јорго краљ,
„Оди, оди, леп и млад,	Низ тај пусти Будим град!“

(Бурђевданска)
Јањево

♩ = 112

389

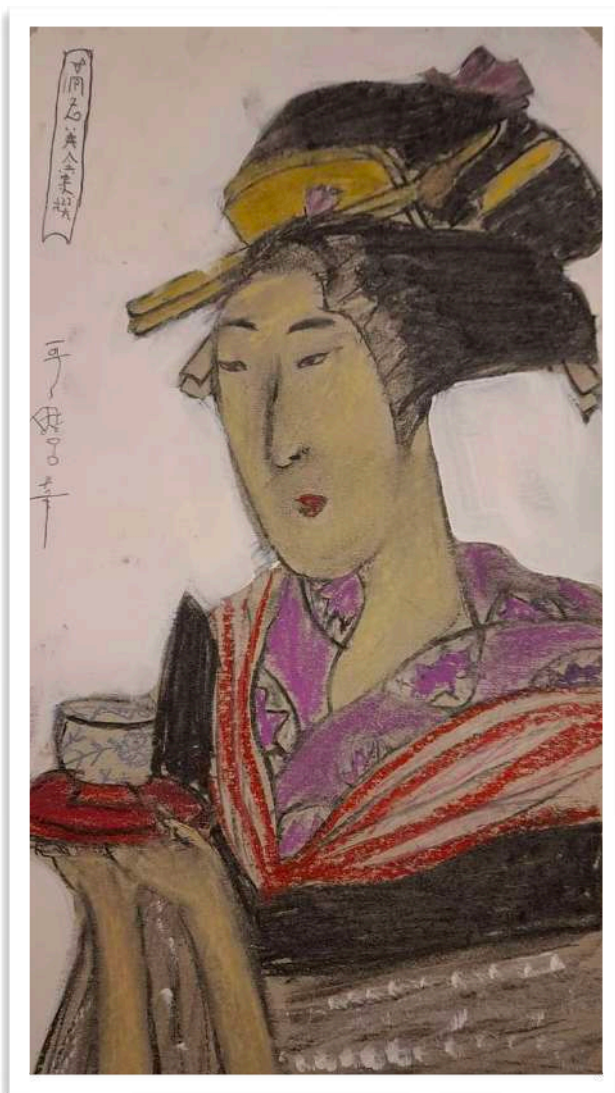
Море, пружи гла - ву на крај
мо - ста, Пру - жи гла ву
на крај мо - ста,

Море, пружи главу на крај моста,
Пружи главу на крај моста.

Те погледај да л' је вода,	Већ је момче сас девојче,
Да л' је вода ил' војвода.	Момче чука караџиен,
— Није вода, ни војвода,	А девојче пјесме пјје.

Певали Јана, Ђорђе и Ленца Палић (Јањево, 1947).

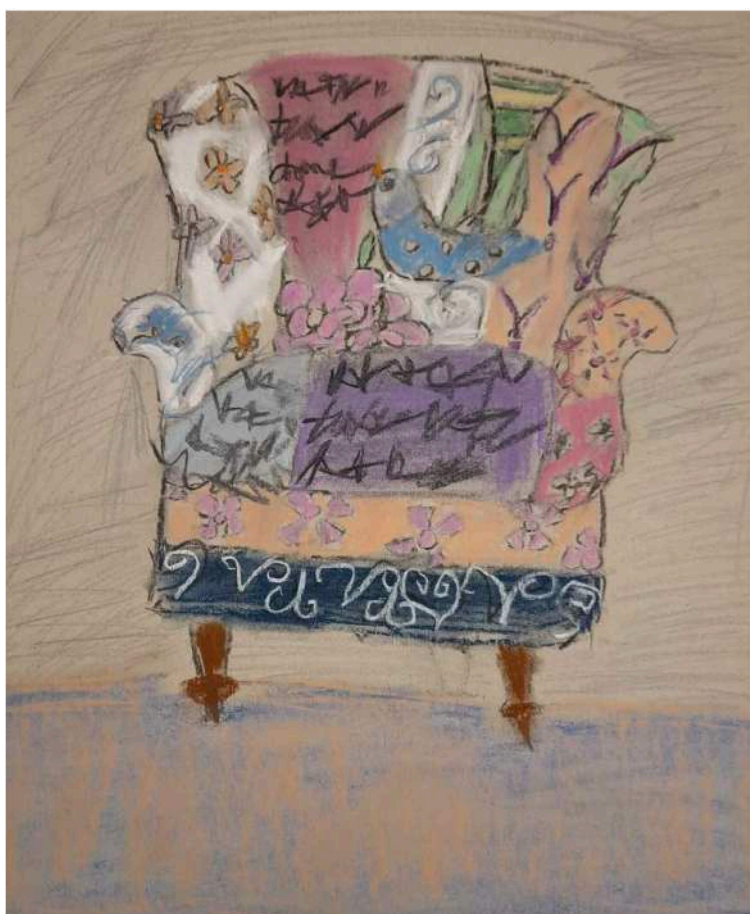
АУТОР: АНА ЈОВАНОВИЋ, НАСТАВНИК СРПСКОГ ТРАДИЦИОНАЛНОГ ПЕВАЊА

Мила Малешевић, IV разред

Након слушања Фантазије оп. 79 Габријела Форера, ученица је спретно приметила разне промене у бојама флаутског звука које се смењују током композиције. Композицију слуша искључиво седећи у њеној омиљеној фотељи са слике.

Након слушања музике из филма Мемоари једне гејше коју је компоновао и дириговао Џон Вилијамс, ученица је нацртала Гејшу која ужива у ритуалном испијању чаја од најмлађих лисних пупољака.

Миа Поповић, II разред

Након слушања Гимнопедије
Ерика Сатија, ученица је
нацртала зелени балон јер има
осећај како мелодија
меланхолично лети кроз време.

Анђела Петровић, VI разред

Ученица је након слушања I става
Сонате за флауту Сергеја Прокофјева
нацртала интензивна расположења
која се преплићу у истој композицији.

МУЗИКОМ НА ПУТ ОКО СВЕТА

Сигурно сте до сада чули за некога ко је цео свет обишао пешке, бициклом, колима, комбијем, возом, бродом... па листа може да буде прилично дугачка. Међутим, да ли сте икада чули да је неко обишао свет уз помоћ композиција које су компоновали композитори уметничке музике? Нисте?! Е па спремите се јер ћемо управо ми то да учинимо.

Први град у који путујемо је **Беч**. Беч је, као што знате главни град Аустрије. Овај град је био једно од главних места развоја уметничке музике и стециште многих ументика, међу којима се посебно издвајају Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен. Њих двојица су, захваљујући могућности да свирају на бечком двору и у бечким салама, стекли значајан углед међу публиком тог доба. Поред ова два за нас веома значајна великана, у Бечу је живео и психолог Сигмунд Фројд. Међутим, Беч је нарочито познат по својим царским палатама, укључујући чувени Шенбрун, летњу резиденцију Хабзбуршке царске породице. Чаробан и магични свет **Беча** крије се и у планинским, шумовитим деловима који подстичу машту. Бечким шумама био је очаран и **Јохан Штраус** који је

Приче из бечке шуме

компоновао валцер **Приче из бечке шуме**. Музиком ове композиције Штраус је желео да оживи народну музику насељеника бечких шума. Разлог због чега је ова композиција писана као валцер, јесте тај што су у 19. веку у Бечу били веома популарни валцери који су се свирали на разним свечаностима, а уз које су људи плесали. На неки начин плесање валцера имало је друштвену улогу, будући да су се том приликом људи окупљали и дружили.

Замак Шенбрун

Из Беча путујемо реком Влтавом у **Праг**, главни град Чешке. Музика која нас до тамо води је композиција **Влтава** чешког композитора **Беджиха Сметане**. Композиција **Влтава** је симфонијска поема која евоцира ток ове реке од њеног извора у планинама Боемске шуме, преко чешких села, до града **Прага**. Родољубиво, национално инспирисано дело приказује Сметанину љубав према домовини. Слушајући

Влтава

композицију *Влтава* јасно могу да се чују различити тренуци тока ове легендарне реке, као и да се препознају разне сцене којима река својим током присуствује. Оно што је занимљиво јесте да ово симфонијско дело представља само један комад од укупно шест композиција које су обједињене под називом *Моја земља* (*Má vlast*), а у којима Сметана истражује и музиком описује различите историјске догађаје и пределе своје земље. У тих преосталих пет композиција још спадају и симфонијске поеме *Вишеград* (*Vyšehrad*), *Шарка* (*Šárka*), *Из Боемских шума и поља* (*Z českých luhů a hájů*), *Табор* (*Tábor*) и *Бланик* (*Blaník*).

Праг

И даље остајемо у оквиру источног дела Европе, те тако путујемо у град који носи назив **Галанта**. Композиција која

Галанта

ће нас до тамо одвести носи назив *Игре из Галанте*, а компоновао ју је мађарски композитор **Золтан Кодај**. Град **Галанта** је некада припадао Мађарској, а данас је део Словачке. У овом граду је **Кодај** живео неколико година и имао је прилику да слуша разне музике. Сам композитор је рекао *У то време постојао је*

Игре из Галанте

*чувени цигански бенд... То је био први оркестарски звук која је дошао до мојих ушију... У Бечу је око 1800. године објављено неколико књига мађарских игара, од којих је једна садржала музику неколико Цигана из Галанте. Сам сам главне теме моје композиције преузео из ових старих публикација. На који начин је **Кодај** компоновао ово дело можеш послушати сам/а.*

Париз је кроз историју био главно место где су се композитори сусретали, представљали своја дела и такмичили у виртуозности. **Париз** је место у ком је настао импресионизам, а био је и место где су по први пут изведена нека од

Американац у Паризу

и са свим звуцима који се могу чути на улици (трубе аутобомила, звонца бицикала, пиштаљке полицајаца и сл.). Све ове утиске, заједно са џез музиком коју је имао прилику да чује у свом окружењу уткао је у партитуру композиције *Американац у Паризу*. Због тога ова композиција обилује различитим чудним и за класичну музику не толико уобичајеним звуковима, као и разним инструментима. Послушај и чуј како то изгледа бити американац у **Паризу**.

најпознатијих дела уметничке музике, као што је *Посвећење пролећа* **Игора Стравинског**. Амерички композитор **Џорџ Гершвин** посетио је **Париз** 1923. године и очаран њим након повратка у Америку компоновао је композицију *Американац у Паризу* која је до данас остала једна од његових најпознатијих и најизвођенијих композиција. Након свог великог успеха који је доживео композицијом *Рапсодија у плавом*, **Гершвин** је добио поручбину од диригента **Валтера Дамроша** да компоњује ново дело. Имајући у виду да жели да нађе нову инспирацију, отпутовао је **Париз** где се упознао са музиком **Мориса Равела** и **Игора Стравинског**, као

Париз

После Париза путујемо за **Велику Британију** у којој ћемо посетити неколико градова. **Франц Јозеф Хајдн** је између 1771. године и 1795. године компоновао

Лондон

дванаест тзв. *Лондонских симфонија*. **Хајдн** их је написао након што је 1790. године посетио **Лондон** и у њему провео неко време. Оне се зову *Лондонске симфоније*, не због тога што имају директан узор неке музике из **Лондона**, већ због тога што су у потпуности посвећене том граду. Овом приликом

Симфонија бр. 93 у Де-дуру

препоручујем ти да одслушаш *Симфонију бр. 93 у Де-дуру*, прву у низу **Лондонских симфонија**.

Мало магичнију инспирацију из **Велике Британије** имао је **Феликс Менделсон**. Наиме, приликом његове посете **Великој Британији** 1892. године, односно британским острвима, имао је прилику да види шкотско острво које носи назив **Стафа**. То шкотско острво познато је по томе што има чувену **Фингалову пећину** која изгледа монументално, а помало и застрашујуће када се гледа са океана. Постоје докази да је **Менделсон** истог тренутка у ком је угледао острво и пећину добио инспирацију да компоује дело за оркестар које носи назив **Хебриди**. Музика ове композиције је веома узбудљива и препуна различитих расположења. Она као да описује таласе који заплускују острво и пећину и неку древну причу која је имагинарна и коју је композитор сам смислио инспирисан овим призорима. Урони у музику и пусти да твоја машта сама осмисли причу.

Хебриди

Фингалова пећина

Из Велике Британије летимо са птицама у **Финску** да се упознамо са делом *Santus Arcticus* финског композитора **Еинојухани Раутавара** писано за оркестар 1972. године. У поднаслову ове композиције пише **концерт за птице и оркестар**, чиме је композитор јасно указао да је у композицији користио снимке певања птица које је забележио близу Арктикта и код мочвара у области Лиминка у северном делу Финске. Дело је компоновано у три става: **Мочвара**,

Финска

Cantus Arcticus, односно мелодије Арктика, јасно указују на место где је композитор снимио певање ових птица.

први став, започње дуетом флауте, након чега се придружују остали дрвени дувачи, а за њима и птице. Други став, *Меланхолија*, садржи успорени снимак песме обалске шеве. Последњи став, *Селидба лабудова*, има форму дугог крешенда за оркестар, уз звуке лабудова. На крају и певница и оркестар нестају, негде у даљини. Назив композиције,

Cantus Arcticus

Централни парк

монополизирали земљу и ваздух), док би седели на клупи у Централном парку у врућој летњој ноћи. Шта то ноћ у Централном парку крије и какве звукове човек може да чује ноћу у једном од најпознатијих паркова на свету, послушај у овој композицији.

Из Финске летимо у далеки Њујорк. Амерички композитор Чарлс Ивс 1906. године компоновао је дело које носи назив *Централни парк у мраку* за камерни оркестар. Ово дело представља, према речима композитора *слику звукова природе и дешавања које би људи чули пре тридесетак година (пре него што су мотор са унутрашњим сагоревањем и радио*

Централни парк у мраку

Враћамо се полако у Европу и путујемо у **Италију** где ћемо имати прилику да се сусретнемо са неколико занимљивих композиција које су компоноване под инспирацијом ове земље. Прва од њих је дело *Године ходочашћа Франца*

Године ходочашћа

Листа. Наиме, **Лист** је компоновао три свите композиција за соло клавир које носе исти овај назив. Међутим, оне се разликују по томе што је прву свиту компоновао под утисцима Швајцарске, а другу и трћу под утицајима Италије. Овом приликом ћемо се посветити другој свити композиција, односно другој години која се односи на **Италију**. Ову свиту је компоновао између 1837. године и 1849. године и у њима **Лист** осликава неке од најлепших места, предела и уметничких достигнућа **Италије**. Ту се могу наћи градови **Напуљ** и **Венеција**, затим карактеристични плесови **Италије**, као што је тарантела. Занимљиво

је поменути да је за инспирацију узео и неколико сонета Петрарке, а музиком је приказао како то изгледа возити се гондолама у **Венецији**.

Поред **Листа**, **Италијом** је био инспирисан и, наравно, италијански композитор **Оторино Респиџи** који је написао *Римске пиније*, симфонијску поему у четири става 19254. године. Као што и само име указује, ради се о карактеристичним местима у **Риму** које је **Респиџи** желео да прикаже музиком. У питању су **Пиније виле Боргезе**, **Пиније близу катакомби**, **Пиније Јаникулума** и **Пиније апијанске улице**. У овим композицијама **Респиџи** евоцира прошлост и карактеристична места **Рима**, а све са циљем да прикаже невероватно богатство културе своје земље.

Римске пиније

Из **Рима** летимо у још једно занимљиво место, а у питању је **Јудејска пустиња**. Српски композитор **Исидора Жебељан** компоновала је дело које носи име *Интимно писмо из Јудејске пустиње*. Ово дело је настало као поруџбина једног фестивала у

Јудејска пустиња

*Интимно писмо из
Јудејске пустиње*

Холандији са жељом да неколико композитора напише музичке разгледнице за овај фестивал. Будући да се Исидора у том тренутку налазила у **Јудејској пустињи**, она је компоновала ово сјајно дело. Послушај га у извођењу гудачког квартета **Бродски квартет**, једног од најпознатијих квартета данашњице.

Београд

Из Јудејске пустиње се враћамо у **Београд** и то песмом **Химна Београду** српског композитора **Миховила Логара**. **Химна Београду** је званична песма града Београда. **Миховил Логар** ју је компоновао на текст Танасија Младеновића за мешовити хор и симфонијски оркестар. Ова композиција у потпуности преноси дух Београда и његовог ванвременског сјаја.

Химна Београду

Ето, на крају пута остаје ти да се преслишаш куда си све то био/ла, али и да наставиш да откриваш нека нова места на планети Земљи, а која су инспирисана градовима на свим континентима.

АУТОР: МИРКО ЈЕРЕМИЋ, НАСТАВНИК И НОТТЕКАР

ЗВУЦИ КОЈИ ОЖИВЉАВАЈУ СЛИКЕ: УЛОГА ФИЛМСКЕ МУЗИКЕ У КРЕИРАЊУ КИНЕМАТОГРАФСКИХ ИСКУСТАВА

Колико често сте изашли из биоскопа певушећи мелодију која вам је остала у глави? Колико пута вам се догодило да се сетите филма само зато што сте чули неку одређену песму која га је пратила? Очигледно је да музика има способност да продре дубоко у нашу свест и да нам створи незаборавна искуства.

Какав би то живот био без музике? Како бисмо се изражавали, како бисмо славили, туговали, путовали кроз време и простор? Музика је универзални језик који нас повезује и омогућава да изразимо оно што речима не можемо. Када говоримо о филму, музика постаје кључни играч, једнако важан као и глумци, сценографија и режија.

Филмска музика, као што је већ поменуто, је кључни део филмског искуства. Историја филмске музике почиње са појавом немих филмова, када су филмови често били праћени живом музиком која се свирала у позориштима. Овај приступ је подразумевао да се музика импровизује на лицу места, на основу онога што се дешавало на екрану.

Пратња немих филмова најчешће је била клавирска, али је у великом броју случајева био укључен и оркестар. Понекад је диригент добијао и белешке које су ишле уз филм које говоре о ефектима и расположењима на које треба обратити пажњу. Такође, филмови су имали и предложену музику за неке делове, а некад је музика бивала сачињена од делова класичне или позоришне репертоарске музике.

У немим филмовима музика би се користила за различите сврхе, укључујући и попуњавање празнина које настају због недостатка звука. Она би могла да прати

радњу и помогне у преношењу емоција, али би се понекад и користила као звучни ефекат, на пример за приказивање ветра или кише.

Многи композитори су писали музику за неми филм, а неки од најпознатијих су Ерик Сати који је компоновао музику за филм *Међучин* из 1924. године.

У 1920-им годинама појавила се нова технологија која је променила филмску индустрију – синхронизација звука и слике. Ово је омогућило да музика буде потпуно интегрисана у филм на нови начин, тако што се музика синхронизује са покретима на екрану.

Први филм који је користио ову технологију је *Дон Жуан* из 1927. године који је имао синхронизован говор, песме и звучне ефекте. Ово је било револуционарно за филмску индустрију, али и за филмску музику која је до тада била само позадинска пратња.

Осим синхронизације звука, у 1920-им годинама се појавила и нова врста музике која је постала популарна и у филмовима – џез. Џез се често користио у филмовима као позадинска музика али је такође био и значајан део музичких тема у филмовима попут *Велики Гетсби* из 1926. године.

У Србији је приказивање немих филмова почело тек у другој половини XX века, али су они и данас остали значајан део кинематографије. У овом периоду, филмска индустрија у Србији доживљава велики процват, а најпознатији српски неми филм је *Живот и дела бесмртног војда Карађорђа* из 1911. године, који је имао оригиналну музику компоновану за филм. Иако су неми филмови данас ретки, музика и даље игра важну улогу у филмској уметности.

Музика и филм су два различита уметничка облика, али често иду руку под руку. Филмска музика као драмска појава није рођена у биоскопу већ у свету опере. То је заправо спој између драме, слике и музике. Веома се лако могу уочити заједничке карактеристике филмске музике са оперском музиком и то: асоцијативност – подсећа нас на неко време, место, лик, односно често има лајтмотив, садржи програмску корелацију између музике и текста, тематски је упечатљива. Ефектима мелодије, хармоније, динамике, ритма или оркестрације ова музика потенцира одређену драму, комедију и слично. Дакле, све оно што на неки начин карактерише и оперу.

Раније су постојале предрасуде да филмска музика нема могућности одрживости након снимања филма, да заправо сама по себи, извучена из контекста није довољно занимљива за концертно извођење. Уколико је филм бивао заборављен, заборављена је и његова музика. Тако су композитори почели своје композиције за филм да расписују у форми свите, као и у неке друге форме које су прикладне искључиво за концертно извођење ове музике. Захваљујући томе данас музичка продукција нуди обе верзије – оригиналну верзију, али и ону која

је прерађена у облику свите за продукцију компакт-дискова-раније, а данас за постављање на различите музичке платформе.

Многи композитори класичне/уметничке музике су компоновали и за филм. Тако је **Дмитриј Шостакович** у периоду 40-их година XX века то радио из чисте нужде, да би преживео. **Шостакович** је сматрао да *музика не сме да буде само илустрација него треба да буде интегрални део филма*. Сва његова филмска музика има обележене опусе, па тако на пример музика за филм *Пад Берлина* из 1949/50 године има опус 82.

Када говоримо о композиторима класичне/уметничке музике у филмској музици, треба напоменути да је још 1908. године била наручена партитура од **Камија Сен-Санса** за филм *Војвода од Гиза* и то се данас сматра првом нарученом композицијом за филм.

Арнолд Шенберг, представник Друге бечке школе, као и заговорник додекафонске музике био је згранут појавом филмске музике и звучних филмова, па је 1930. године у Берлину компоновао музику за непостојећи филм. Наиме, био је свестан некомуникативности своје музике са публиком па је, желећи нешто да каже и да се повеже са аудиторијумом, компоновао три става замишљених сцена за непостојећи филм (*Accompaniment to a Cinematographic Scene, op. 34*). **Ралф Вон Вилијемс**, композитор филмске музике, 1945. године написао је есеј о писању музике за филмове и констатовао да ће једнога дана филм бити направљен управо захваљујући музици. Данас је то јако тешко јер је структура филма много комплекснија и другачија од филмова тог времена, па се захтева сасвим другачији приступ приликом писања музике за филм.

Музика у филму има различите сврхе, појачава емоционални утицај сцене, ствара осећај тензије или напетости или пружа позадински амбијент. Композитори морају бити веома пажљиви приликом избора карактера својих музичких тема, ритмова па и самих инструмената како би на одговарајући начин дочарали одређену сцену. На пример једна сцена не може се на исти начин доживети ако јој се промени или пак укине музика.

Узимајући у обзир све што је наведено у тексту, не може се довољно нагласити колику моћ има музика у филмској уметности. Она је кључни елемент који може учинити да се осећамо као да смо део сцене, да се приближимо ликовима на екрану и да се потпуно препустимо емотивном току филма.

Филмска музика нас може емотивно потрести, подстицати на акцију, откривати дубоке емоције ликова, али и нас самих, чинећи нас на тај начин активним учесницима у филму. То је снажан алат који може утицати на перцепцију филма. Стога, музика у филму није само позадинска бука која служи да попуни тишину. Она је главни актер који чини да се филм осећа као целина, да пружи емоцију која ће нас у потпуности обузети и учинити да се осећамо да смо део приче. То је моћ музике у филму, али и њен велики значај за филмску уметност генерално.

Ево још неких занимљивих чињеница о музици у филму, као и неких примера филмова који су постали иконе захваљујући својој музици:

- Тема из филма **Роки** композитора **Била Контија**, постала је једна од најпрепознатљивијих тема у историји филма. Она је такође постала симбол спортске победе и мотивације, а употребљавана је у низу других филмова и реклама.
- У филму **Паклена поморанца**, **Стенли Кјубрик** је употребио класичну музику, укључујући и **Бетовенову Девету симфонију** и **Росинијеву** тему из опере **Сврака крадљивица**, како би постигао контраст између насилне природе ликова и лепоте музике.
- У филму **Кум**, **Нино Рота** је компоновао тему коју многи сматрају најпрепознатљивијом филмском музиком у историји. Међутим, због проблема са ауторским правима, музика није била номинована за Оскара за најбољу оригиналну музику.
- У филму **Краљ лавова** **Елтон Џон** је компоновао музику која је постала једна од најуспешнијих филмских музика у историји. Песме **Circle of Life** и **Can You Feel the Love Tonight** постале су хитови, а музика је добила Оскара за најбољу оригиналну песму.
- Још једна најпознатија тема свих времена је тема из филма **Добар, лош, зао** коју је компоновао **Енио Мориконе**. Ова тема се често везује за вестерн филмове, а постала је препознатљива по звуку фруле, гитаре и хармонике. Оно што је занимљиво јесте да ју је **Мориконе** компоновао у року од само неколико сати. Друга занимљивост је та да су звукови усне хармонике које се чују у једној теми снимљени тако што је **Мориконе** замолио свог пријатеља да удише и издише ваздух у хармонику, док је он сам снимао звук. То је дало необичан и препознатљив звук хармоници у једној од главних тема.
- У филму **Амадеус** управо је музика **Волфганга Амадеуса Моцарта** коришћена као кључни елемент у стварању приче о ривалитету између Моцарта и његовог конкурента **Антонија Салијерија**. Музика је створила јасну разлику између генија и мање способног музичара.

У српској кинематографији такође постоји богата традиција филмске музике која је допринела многим култним филмовима. Неки од тих примера укључују:

- Филм *Ко то тамо пева* из 1980. године, редитеља Слободана Шијана, садржи музику коју је компоновао **Војислав Костић**. Музика је допринела стварању атмосфере Београда 1941. године и постала је једна од најпрепознатљивијих у српској кинематографији.
- Филм *Сјећаш ли се Доли Бел?* из 1981. године, редитеља Емира Кустурице, садржи музику коју је компоновао **Зоран Симјановић**. Музика је комбиновала елементе традиционалне балканске музике и рок музике, стварајући јединствени звук којим је постао заштитни знак филма.
- Филм *Underground* из 1995 године, такође редитеља Емира Кустурице, садржи музику коју је компоновао **Горан Бреговић**. Музика је комбиновала елементе традиционалне музике са модерним звуком постала је неодојиви део приче о политичким превирањима у Југославији током Другог светског рата и након њега.
- Филм *Лена села лепо горе* из 1996. године, редитеља Срђана Драгојевића, садржи музику **Александра Хабића** и **Лазара Ристовског**. Музика је овде допринела стварању атмосфере рата у Босни и Херцеговини и постала је један од најпрепознатљивијих елемената. Занимљиво је то да је можда најпознатија нумера овог филма песма групе Индекси *Бацила је све низ ријеку* за чије су стварање били заслужни сви чланови бенда, а део текста је писао и Кемал Монтено.
- Филм *Муње* из 2001. године, редитеља Радивоја Андрића садржи музику која комбинује рокенрол, хип хоп и поп звукове што се савршено уклапа у урбани амбијент Београда, где се радња филма одвија.

Ово су само неки од примера музике у филму и њеног утицаја на аудиторијум. Музика дакле има способност да нас врати у одређени период времена или да нас транспортује у другу културу. Узбудљива музика у акционим сценама може

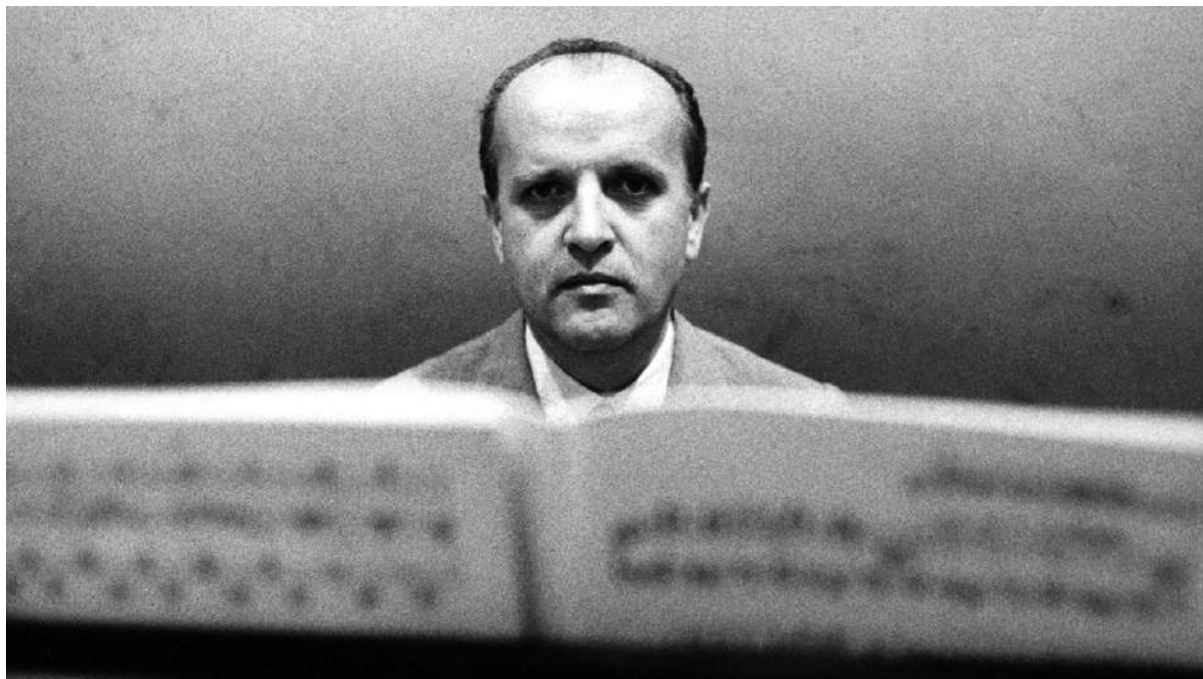
да нас наведе да осећамо адреналин и узбуђење, док тужна музика у емотивној сцени некада гледаоце може довести до суза.

Данас, филмска музика је развијена индустрија за себе, са композиторима који раде заједно са филмским ствараоцима како би створили музику која побољшава филм. Композитори прате процес филма од почетка до краја, укључујући и гледање грубих монтажа и прављење демо снимака пре него што почне снимање финалног продукта односно композиције.

Све у свему, музика је универзални језик који се може разумети и осећати на глобалном нивоу, без обзира на језик, културу, нацију или религију. Она има невероватан уметнички израз који има моћ да нас подигне, инспирише утиче на расположење, повеже нас са ликовима и причом. Стога, филмска музика представља кључни елемент у стварању изузетних филмских остварења јер има невероватну моћ да нас остави без даха.

Португалски књижевник **Фернанд Песоа** је рекао да је филм без музике уствари филм без емоција - *Гледам слушајући и тако видим.*

Музика нам даје тон, ритам, емоцију и ствара атмосферу која нам омогућава да потпуно уронимо у причу. Музика нас води кроз филмско путовање, чини га још узбудљивијим и незаборавним. Без ње филм би био пука сензација за очи, без душе и срца.

Нино Рота

АУТОР: МАГДАЛЕНА БОШКОВИЋ, НАСТАВНИК

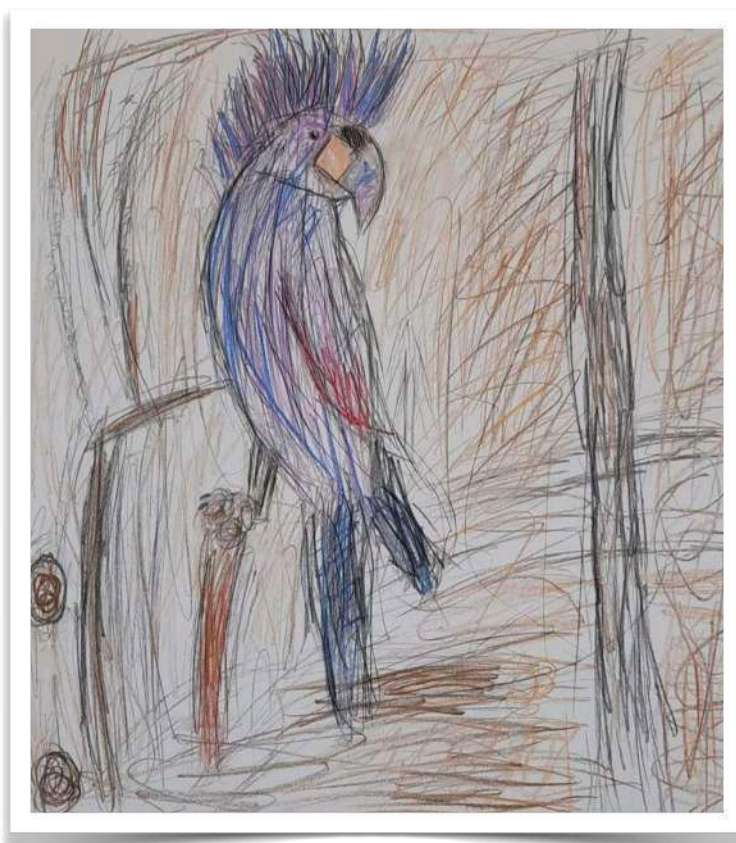

Након слушања, а затим и свирања композиције Севе са бициклом композитора Тофика Кулиева, ученица је нацртала пурпурни бицикл о каквом иначе машта и којим би долазила у музичку школу.

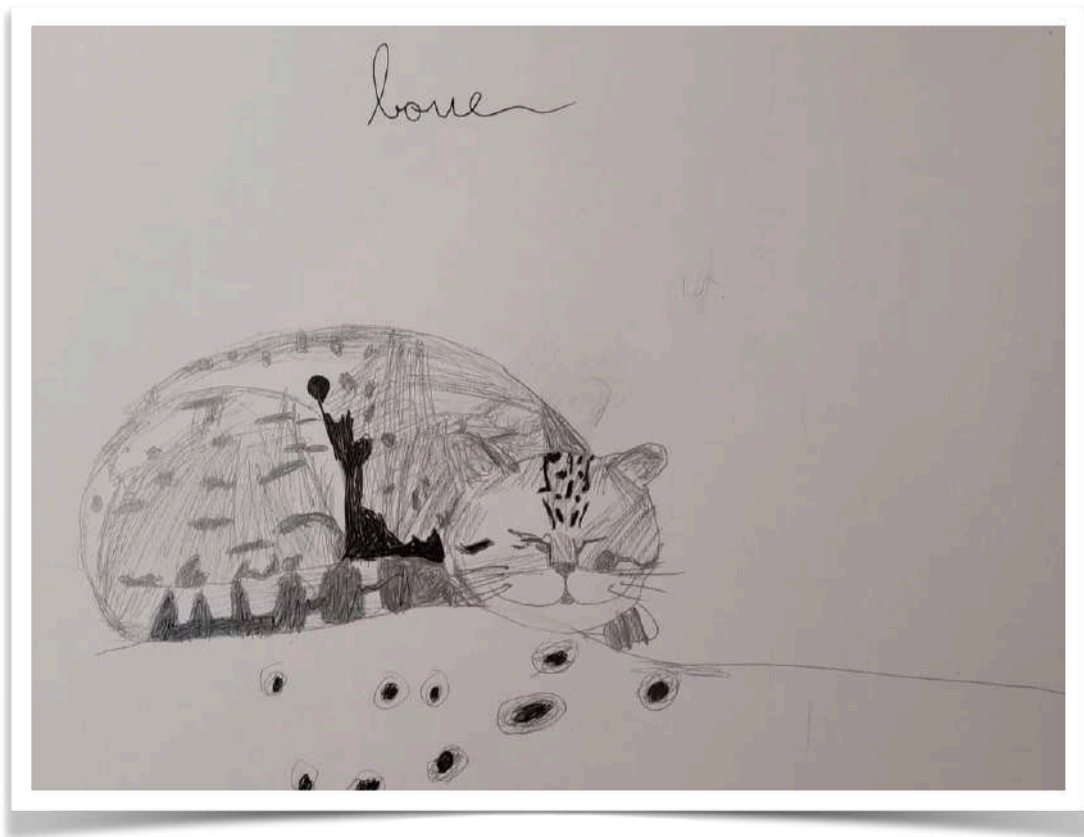
Нина Берков, II разред

Ученица је након слушања композиције Папагено из опере Чаробна фрула Цолфганга Амадеуса Моцарта нацртала веселог и скакутавог папагаја.

Дуња Ђорђевић, V разред

Ученица често свира програм пред њеном мацом, Мрвицом, која преде када јој се нека мелодија посебно допадне.

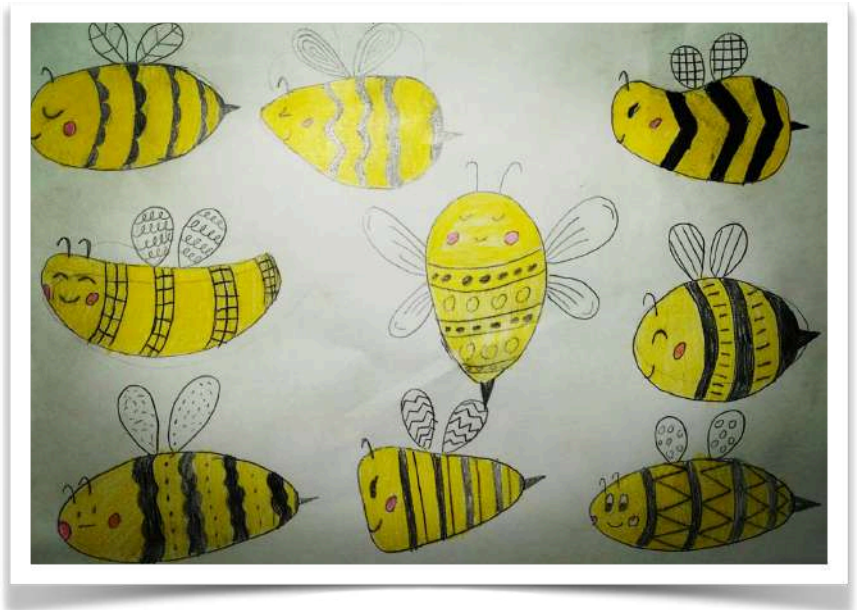
Јована Цветковић, VI разред

Композиција Плес
лисица Леа Вајнера

Софија Остојић, I разред

Николај Римски
Корсаков: Бумбаров лет

Миа Поповић, II разред

Клавир

Док свирам клавир
осетам се итеко,
срце тупа, разум, пласне
све се моје дирке смеће.

Лево, десно, горе доле,
гласно, јако, тихо, пијано
све ме моје дирке мале
свирај душом, свирај стагано.

Моцарт Бах или нешто треће,
за мене нема веће сретке,
љубав је моја музика та,
она ме чува од сваког зла.

Како је тешко како сам сретан
што мене моја музика течи,
без сируга и лекова
без и једне једине речи.
"Малта ноћна музика" тече
"Авага" јурња сигурно, снажно,
"Сонатина" греје срце моје,
и једино то, то је важно.

Лав Кекић 12.05.2022.

Лав Кекић: Клавир

ГРАДИТЕЉИ ГУДАЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА

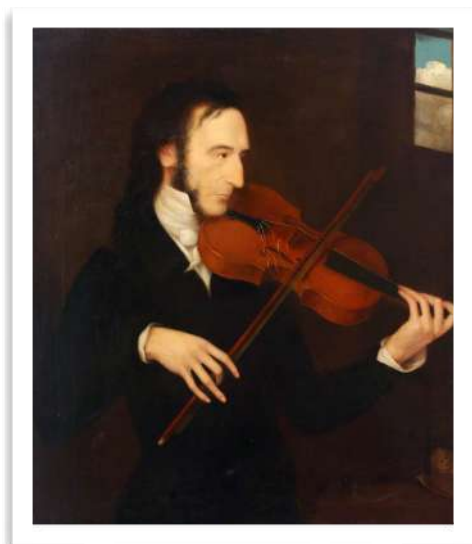
КАКО СЕ ПРАВЕ ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Без алата нема ни заната! Стара народна пословица говори нам о томе како је битно имати прави, одговарајући и добар алат којим ћемо најбоље одрадити задатак који нам предстоји.

Техничар у лабораторији не може без микроскопа, таксиста не може без аутомобила, кошаркаш не може без лопте, а без чега не могу музичари? Наравно, не могу без инструмената.

Наступ једног доброг пијанисте, између осталог, зависи од квалитета клавира, саксофониста ће нам најбоље дочарати мелодију уз што бољи саксофон, а на чему је свирао један од најбољих виолиниста свих времена, **Николо Паганини**?

Il Canon у преводу са италијанског „Топ“ је легендарана виолина на којој је свирао овај виртуоз. Чувана у музеју гудачких инструмената у Италији, ова виолина носи са собом многе тајне. Једна од њих је та да је због њене тонске силе, снаге, Паганини имао оштећен слух на левом уху, које је близу инструменту док се на њему свира. Паганини је стекао светску славу наступајући на многим концертима широм света, а управо уз помоћ свог алата који данас има вишемилионску вредност!

Николо Паганини

Лаутари

Виолина је своју коначну форму и облик добила у 17. веку у Италији. Томе су највише допринеле породичне, занатске радионице у којима су се правили инструменти. Златно доба у градњи музичких инструмената било је у италијанском граду Кремони, где су се истакле три најпознатије породице: **Амати, Страдивари и Гварнери**.

Ови мајстори у својим радионицама нису само правили виолине већ и многе друге инструменте. Један од тих инструмената је лаута, инструмент сродан гитари, те отуда назив за њихову струку **Лаутари**.

Лаутар

Приликом израде виолине, као и сваког другог гудачког инструмента, мајстор мора да прође одређене кораке.

С обзиром на то да се виолина прави од дрвета, одабир доброг материјала је од изузетне важности. Дуга пракса одабира материјала показала је која врста дрвета даје најбоље резултате у односу на квалитет тона. Горња плоча се прави од **смреке**, док се доња плоча, страница и врат виолине праве од **јавора**. Чувени **Антонио Страдивари** користио је **алпску смреку**, односно дрво **јавор** са наших простора. Показало се да је управо јавор са тремеђе Босне, Црне Горе и Србије најквалитетнији.

Након одабира, приступа се обради материјала у мајсторским радионицама.

Цртање модела виолине на дрвету лењирима и шестаром, кројење дасака тестерама, стањивање и дубљење плоча длетима и рендићима, савијање страница на специјалним грејачима и финално брушење брусним папиром и циклингом кораци су којима се добија виолински корпус. Неки мајстори посежу за методом штимовања дасака, која доприноси бољој вибрацији дасака и које пак утиче на сам квалитет тона.

Након обраде плоча, изрезивања *F* отвора на горњој дасци и убацивања интарзије, следи спајање плоча са страницама специјалним лепком, туткалом.

Обрада главе виолине представља највећи изазов сваког лаутара, а финални облик главе даје лични печат мајстору.

Изрезивање F на горњој дасци

Ограда главе виолине

Следи лакирање инструмента, које служи да што боље заштити дрво од спољних утицаја. Постоје две врсте лака: **на бази шпиритуса** (алкохола) и **на бази уља**. Остали састојци су разне врсте смола: тамјан, мастикс, шелак, елеми, дамар. Ове смоле се растапају у алкохолу или се кувају у уљу. Следећи корак је бојење лака убацивањем акрилних боја у лак. Сам лак се наноси на инструмент у више слојева четкама, а сваки слој мора да се осуши и потом избруси брусним папиром. Сушење лака се на модеран начин врши у коморама са УВ зрацима.

Завршна обрада подразумева постављање хватника, обраду и постављање кобилице, чивија, као и постављање жичника и самих жица.

Занимљивост у вези са жицама је то да су се у прво време правиле од природних материјала, козијих црева, док се модерне жице праве од алуминијума, племенитих метала и синтетике.

На самом крају, највећа радост мајстора је да чује прве тонове инструмента. Гварнери је имао ту срећу да прве звукове свог **Тона** чује од највећег мајстора виолинизма, Паганинија.

Коначан изглед виолине

АУТОР: ЈОВАН ЦИНЦАР КОСТИЋ, НАСТАВНИК

Сигурно сте барем једном приметили да родитељи, после напорног дана на послу, по повратку кући слушају омиљену музику. Ако мало боље размислите, вероватно сте и сами после школе запевали или пустили песмицу која вам је одмах улепшала дан и поправила расположење. За многе од нас музика може да буде ритам живота, да нас асоцира на неке догађаје, људе, места и да буди у нама различите емоције које помажу да се осећамо боље. Да ли сте се запитали зашто је то тако? Одговор је једноставан и гласи - **музика лечи**.

Било да је реч о омиљеној песмици, звуку у природи који вам прија, симпатичном лупкању или нечему трећем што годи вашем уху, тек, пријемчив звук делује како на здраве људе, тако и на оне који то нису. Наука која се бави лечењем музиком зове се **музикотерапија**.

Шта је музикотерапија?

Доказано је да је музика средство које служи за комуникацију међу живим бићима. Тако, музикотерапија утиче на људски ум, расположење, али и понашање. Сигурно сте приметили да се, када слушате неку лепу песмицу, осећате лепо, а када је музика гласна и када вам се не свиђа, онда се намрштите и запушите уши.

Још су учени људи пре више од 2.000 година знали да музика може да лечи. Почетке музикотерапије срећемо у учењима античких школа, библијским изворима, шаманским ритуалима и теолошкој литератури. Музикотерапија је била присутна у свим културама, током читаве историје људске цивилизације, све до данас. Од самог почетка, пратила је развој медицине и психијатрије. Као научна дисциплина почиње да се развија током двадесетог века, а посебан развој доживљава у другој половини XX века.

Практична примена музикотерапије

Први облици музике датирају из доба када вербална комуникација није била развијена и када су управо звуци и мелодије представљали основни вид комуникације међу људима. Од тада до данас музикотерапија има широку примену и користи се у превентивне, дијагностичке и терапијске сврхе, али и као средство за стимулацију психофизичког и духовног развоја.

Сходно томе, организују се и бројне радионице, посебно оне са бакама и декама, како би се успорило њихово старење, али и са најмлађима са циљем да се на креативан и занимљив начин развије машта, али и детињство учини лепшим.

Музичке игре

У првој игри, **Музичке асоцијације**, слушају се одабрана музичка дела, различитих жанрова, а онда свој доживљај преносимо покретом и илустровањем на папиру. Циљ ове игре је да се прикаже да музика преноси различите емоције које сваки човек доживљава и изражава на различите начине.

Друга игра **Музичка машина** има за циљ да деца сама створе свој инструмент и лупкањем у различитом ритму, један за другим, створе синхрони звук који су, тимски у стању да одрже одређено време.

Трећа игра **Импулс**, рефлексна тимска игра две екипе. Њихов задатак је да пажљиво слушају, затворених очију, приповедача који је у одређеном моменту звучним сигнаlima даје импулс лидерима екипа. Стиском руке, рефлекс се преноси до последњег члана екипе који брзом реакцијом осваја предмет, а самим тим и поен.

Уз музику, интегративна терапија користи и могућности других врста уметности: сликарство и музику, музику и игре на отвореном, пантомиму и музику, пластичну драматизацију музике, стварајући песме, цртеже, приче након слушања музике и друге креативне облике уметности. Технике у оквиру интегративне музикотерапије обично се бирају индивидуално.

Музика је саставни део живота свих људи. Самим тим, значај музикотерапије код особа свих узраста је све већи. Премењује се на децу, адолесценте и одрасле са најразличитијим поремећајима, и практикује се у групама или на појединачним сеансама. Користе се различите технике или методе, у зависности од индикације. Такође, спонтана импровизација помоћу инструмената и гласа може послужити као основа за могућности изражавања и контакта, што су осмеси најмлађих.

АУТОР: МАЈА ГРУЈОВИЋ, НАСТАВНИК

МУЗИКА, ВРТИЋ И... ЉУБАВ ИЗ ДНЕВНИКА ЈЕДНЕ НАСТАВНИЦЕ

Ја волим вртић, он воли мене...отпевала је у једној својој песми Вера Миланковић, професор на ФМУ, композитор и аутор баш много песама за децу! Али стварно! Па написала је макар седамдесет шест песама и бар још толико композиција за малишане, поред свих својих универзитетских титула и светских признања. Е, тако и ја певушим дечје песме ујутро,увече,док кувам, усисавам, возим се у градском превозу и радим све оне подразумевајуће, а бескрајно досадне послове. Једно време сам се питала како то да после година школовања у музици, звања дипломираног музичког пијанисте, па специјалисте камерне музике, па двадесет седам година наставниковања у музичкој школи, долазим до тренутка да су дечије песмице покретач моје амигдале (то за амигдалу сам научила на семинару из области КЗ, а запамтила јер ми се допао источњачки призвук те речи). Додуше, певала сам ја дечије песме дугих петнаестак година, тачније док ми најмлађе дете није стасало и почело само себи да бира музичке правце са бубњевима, бас гитарама и понеком зурлом!?! Све у свему,музика и вртић се јасно везују за дечије песме. **А где смо у томе љубав и ја?**

Е, сада ћу да вам испричам како је све почело...

Бетовен је имао грофа Валдштајна, Вивалди грофа Саву Владиславића, а ја имам Бранку. Она свакако није грофица, мада могу да је замислим са титулом императора и оним лишћем око главе, али је моја директорка и пријатељ који се увек труди да ангажује моју креативност и свих сто посто мојих капацитета, због деце, рачуна, огрева... Једног дана ме је позвала и предложила да додатно радим са децом предшколског узраста у вртићу. Наравно да сам одмах прихватила, јер шта може да крене у погрешном правцу? Ту је пуно мале деце, мало песме, игре, трупкања, лупкања и сви су срећни. У том тренутку нисам баш много размишљала о терапији коју

свако јутро узимам у циљу обарања високог притиска, као ни о јутарњој, а понекад и целодневној костобољи... ипак су ту године. Заправо, после једне од скорашњих забава сам морала данима да радим вежбе истезања не би ли оспособила ноге за ходање! Ништа од свега тога ми није пало напамет и храбро сам кренула.

А тамо...

Мој први сусрет са предшколцима био је збуњујућ. Више за њих, него за мене. Док сам се представљала, њихови благо заинтересовани изрази лица су говорили да њихове амигдале баш и нису усхићене што је неки странац нарушио царство њихове вртићке собе. Али неће мене да поколеба четрдесеторо девојчица и дечака, увек спремних за причање углас, скакање или трчање, одлазак у тоалет на сваких десет минута... а и васпитачице су закон. Што не могу родитељи, то могу васпитачи. Оне су као командоси, специјалци из елитних јединица, увек спремне на акцију, а њихове се заповести беспоговорно слушају. Тако је било на почетку.

А сада...

Када се ујутру појавим на вратима њихове собе, сви се залете да ме загрле и нешто ми кажу, па чак и дечаки. Тај њихов усклик *Каћа, Каћа!* ме потпуно размрда и нема више ни реуме, ни притиска... Добро, они понекад знају да ми дигну притисак, али искључиво када тужакају једни друге. Ја пратим њихов ритам, они мој. Некада су расположени прво за песму, некада за игру, а понекада баш желе да само причамо о музици. Научили су пуно песама и игара, чак смо и наступали на концертима. Њихова радост је велика када певамо и са знатижељом откривају значења нових речи. Волим да чујем њихово мишљење када треба да учимо нову песму. Ако им се не допада и ако

ми кажу због чега, онда је не певамо. Често у раду користим Орфов инструментаријум. За оне који не знају, то је гомила удараљки, звечки, штапића, звончића, од чијег звука у комбинацији са дечјом грајом стварно можете да постанете озбиљан кандидат за „одређену врсту установе“. Зато сам се досетила и пластифицирала им кругове од папира у боји. Сада користимо „магичне чинелице“, које се суптилно чују и које их терају на прецизан ритмички покрет. Ма прави професионални музичари! Имамо понекад проблем око поделе боја, зато што Сергеј хоће баш плаву, а у туђем је поседу или ако дечаки замисле да је чинелица фризби, али све решавамо другарски уз музику. Понекад играмо музичке пантомиме и музичке игре меморије. Нисам још увек успела да их научим да не морају увек да се деле на тим девојчица и тим дечака, али када их понесе жар игре обавезно навијају једни за друге. Њихова машта је бескрајна. Музику воле да испрате покретом, па још када могу да се поделе на Бизеове бикове и тореадоре, на слонове и телефоне Миње Суботе, или да буду рибице у акваријуму Камија СенСанса, па да се мењају... та игра би могла да траје сатима. Има ту и прегршт анегдота. На последњем часу сам их учила

песму *На слово Ш*, па кад сам погрешила једну реч, Стефан ми је демонстративно саопштио да би требало да одем код логопеда!?!

Ако сте мислили да је све идилично, преварили сте се. Обично после певања, они почињу да незаустављиво причају. Теме су разне: ко има какву блузу, ко је скупио сличице, ко је највиши, чија је флашица за воду већа итд. Када играмо игре уз музику, не зна се ко ће кога да ћушне, па ће онда онај ћушнут да тужака оног што га је случајно (или можда не?) ћушно, па ће онда да се мире... зна да буде неизвесно. Понекада цела група личи на торнадо који у сваком тренутку прети да вас усиса ако на време не подигнете глас (у

преводу на српски - не подвикнете). Али више не користимо васпитачице у раду. И на крају сваког часа се поздравимо и ја желим поново да их видим. И када се поново ујутру појавим на вратима њихове собе схватим да и они мене желе поново да виде. Е то је љубав...

Љубав према музици која ме је спојила са децом, вратила ме је у моје и детињство моје деце. Љубав коју ми пружа њихова искреност и домишљатост, њихов смех и граја, љубав према музици и деци која ми дају лепу енергију, радост чине ме потпунијом. А ако ме познајете, сигурно ћете пронаћи одређену сличност са мном, у овим уметничким делима која су ме сачекала једног јутра, на вратима вртићке собе... кажем вам... **ЉУБАВ.**

АУТОР: КАТАРИНА ФАРКАШ, НАСТАВНИК КЛАВИРА ВЕЛИКЕ ДЕЦЕ, УЧИТЕЉИЦА И ВАСПИТАЧИЦА МАЛИХ ЉУДИ

ПЕТ РАЗЛОГА ЗБОГ КОЈИХ ЈЕ СОЛФЕЂО ЗАБАВАН И КОРИСТАН

1.

Деца када дођу на солфеђо, обично седе зачуђено и крајње повучено. Након неколико задатака који се састоје од певања, лупкања, кретања, осмех се појављује на лицу а у очима сјај, забаве и чуђења. Дете се полако опушта а након неколико часова од стидљивог детета постају отворено дете које је храбро, самостално и не страхује да пева пред првом публиком – другарима из клупе. Важно је и да их публика подржи аплаузом и речима охрабрења да се осетљивост отварања и наступања пред јавношћу очува.

2.

На часу солфеђа и наставник и дете имају прилику да се сваки дан шале, измишљају, зачуђују, мозгају. Откривају вештину звану креативност у стварању новог музичког садржаја. У почетку су за неку децу то само писање низова нота који некад ни не звуче добро, док код других у тренутку проради осећај за лепоту мелодије коју прво отпевају да би уз помоћ наставника потом и записали.

3.

Након неког времена, на обострану радост наставника и детета, видимо и чујемо децу како су се оспособила да користе свој глас. Најистрајнији у не-певању пропревају. Нарочито се то брзо деси када дете почне да пева у хору. Групно певање поседује неку стару магију која повезује, ослобађа и испуњава младо биће са другима око себе. Посебно је важно да су песме које се певају на хору буду дечије или народне. На тај начин, деца без напора усвајају лепе идеје, повезују се са својим прецима и њиховим богатим музичким стваралаштвом.

4.

Најмоћнија тајна коју музика поседује јесте, да ако се смисли песма о неком појму из теорије музике, лепом понашању, распореду снизилица, другарству, лажи и истини, те речи постају део трајног сећања сваког бића. Довољно је да само зачујемо пар тонова који подсећају на давно научену песму па да она исплива на површину нашег сећања у било ком периоду живота.

5.

Програмирање се такође учи на часовима солфеђа. Истина, не користимо рачунаре већ један најсавршенији рачнар-људски мозак. Певајући свакодневно кратке мелодијске мотиве (низови нота у одређеном ритму) деца памте висине тонова и њихов положај у линијском систему. Циљ овог програмирања је да када дете види мелодију записану на папиру може да је декодира и претвори у звук -да је отпева.

АУТОР: БРАНИСЛАВА ТРИЈИЋ, НАСТАВНИК

Кристина Марковић, цртеж након одслушане композиције Магарац Сен Санса

ЗАНИМЉИВЕ И КОРИСНЕ ВЕЖБЕ ЗА НАШЕ МАЛЕ МУЗИЧАРЕ

ВЕЖБЕ ЗА ЛЕЂА

Да би покрет био стабилан, а оптерећење равномерно распоређено, морамо имати добро држање. Замислите како би изгледало вежбање тела које није у исправном положају. Првенствено ту су нездрави, неправилни покрети, при којима, уколико се додаје оптерећење, (неправилан положај током свирања, мишићне скупине које су пренапрегнуте у току вежбања и свирања) а није редак случај, једини резултат јесте телесни, здравствени проблем. Вежбање мора бити сигурно, циљ и суштина вежбе јесте да човеку користи, а не да отежа или погорша стање, према томе, правилна и сигурна позиција кичме морала би заузети велики део самог вежбања за које се одлучујете. Из тог разлога данас вам показујем вежбу леђњаке за здраву и праву кичму. Не одузима пуно времена и довољно је да цео сет поновите једанпут на дан.

Вежба Леђњаци

ВЕЖБЕ ЗА ОПУШТАЊЕ И ИСТЕЗАЊЕ

Истезање за ублажавање болова у леђима су лак и нежан пут ка опоравку, лечењу и превенцији болова у леђима. Ако укључите ове једноставне јога вежбе и истезање у вашу свакодневницу, осетићете олакшање и превентивно спречавате да у будућности имате сличне здравствене проблеме. Укључујући ове почетничке положаје јоге сваки дан, можете започети лечење болних леђа. Ове

ефикасне јога везбе истезања ће полако водити ваше тело ка бољем здрављу и благостању. Док вежбате, увек слушајте своје тело.

Вежбе за правилно држање леђа

Вежбе за опуштање и истезање

ВЕЖБЕ ЗА ПРАВИЛНО ДРЖАЊЕ ЛЕЂА

А да би изгледали естетски лепо приликом наступа, у датом линку вам остављам вежбе које могу да вам помогну за правилно држање леђа.

АУТОР: ЈОВАНА СТАЈИЋ, НАСТАВНИК

РАЗГОВОРИ СА КОМПОЗИТОРИМА

ИНТЕРВЈУ СА КОМПОЗИТОРОМ И АКАДЕМИКОМ СВЕТИСЛАВОМ БОЖИЋЕМ

Светислав Божић (1954), композитор, музички теоретичар и педагог је редовни професор (у пензији) Факултета музичке уметности, Универзитета у Београду и академик (редовни члан САНУ).

У опусу Светислава Божића је око 300 композиција различитих жанрова од солистичких, камерних, хорских, оркестарских до вокално-инструменталних. Аутор је 14 књига из области музичке теорије.

Тонски архипелаг Светислава Божића уважава традицију. Помера поља консонантног и конвенционалног третмана хоризонтале и нужно вертикале, подразумевајући сву креативну релативност појмова консонантно и дисонантно. Тај принцип благог померања гравитације од консонантног ка контролисано дисонантном пољу звучања, нарочито је уочљив у његовој духовној хорској музици.

Светислав Божић

Када сте почели да изучавате музику?

У нижу музичку школу пошао сам са непуних 8 година у родном граду Лозници. Од тог далеког почетка прошло је неколико деценија, али су сећања свежа. Солфеђо, нешто касније музичка теорија, биле су у мом тадањем схватању побочне и не сасвим блиске дисциплине које су се испречиле између моје везаности за хармонику и њену тонску разуђеност. Временом се тај однос мењао и моја блискост са музичком теоријом ће прерасти у заједништво вишега реда кроз које ћу се све више оглашавати и временом артикулисати своје стваралачке потенцијале. Хармоника ће остати на периферији моје музичке путање. Са ове временске дистанце, хармоника је била драгоцен интонатор за

моје свестрано кретање кроз музичку хармонију, кроз сазвучност, кроз лепопту вишегласја које је припремило моје потоње стваралаштво. Али како то обично бива, та далека веза са хармоником прорадиће сасвим неочекивано. Прошле, 2022. године, компоновао сам концерт за хармонику и гудачки оркестар који сам назвао **Конак**. Дело је веома успело и вратило ме радосно у једно далеко време када нисам слутео своју музичку путању нити њену судбину.

Када се и на који начин код Вас јавила љубав према компоновању музике?

Та веза мог унутрашњег музичког садржаја са спољашњим оглашавањем је била интензивна, али се није у раним фазама стасавања испољавала недвосмислено. Пут је био привидно прстенаст. Полако, али темељно су се на разним нивоима припремали и стасавали моји креативни потенцијали, док нису дошли до оне тачке уверљивости да су могли да буду потписани мојим именом.

Колико Вам је било изазовно да се развијате и еманципујете као композитор? На које сте изазове наилазики, или који изазови Вас данас окупирају?

Стваралаштво је један од најзахтевнијих и најпримамљивијих изазова пред којим се млад човек нађе. Елементи игре остају све време присутни и они су драгоцену врлина у свим фазама стваралаштва. Наравно у тој игри има много елемената који траже специфичну зрелост, али и гибкост духа, бриткост ума, синхронизованост спољашњег и унутрашњег света, особени креативни интелект који емитује многа знања и спретно их упошљава у формирању личног стила и његове универзалности. У свему набројаном изазова је на претек, јер је стваралаштво тајна. Да није тако, сви који знају ноте могли би бити композитори као и сви који знају слова могли би бити писци, а знамо да је оних врхунских, у

пољу музике, али и литературе, мало. Такве личности су реткост у вековима.

Можете ли да објасните нашим ученицима како настаје једна композиција?

Компоновање је светрајући процес који покреће континуирано стање духа жељног рада. Компоновање значи рад који се не прекида ни сном. Личи на дисање, на рад срца, на мисао која се собом обнавља и бори за свој статус у разнородним животном приликама и околностима. Личи на стално упаљени мотор аутомобила који се кретањем одмара и обнавља. Из таквих околности и стања духа и стручне опремљености настаје композиција, која се адресира на одређени извођачки апарат, конкретну личност или догађај, жанр.

У нашој школи имамо неколико ученика који воле да компоњују. Да ли бисте могли да им дате неки савет о чему да размишљају приликом компоновања?

Мотиви за компоновање су вишеструки и они се могу наћи у самој тонској материји али и садржајима који нису у најужем смислу речи део музике, али могу да прерасту у музику (литература, историја, природа, љубав у многоликим нијансама) реални живот са својим понудама, који у креативној интерпретацији може да покрене уметност.

У свом опусу имате велики број дела различитих жанрова. Да ли ипак постоји неки жанр музике који Вам је посебно драг и зашто?

У једној фази стваралаштва хорска духовна и световна музика су биле најинтензивније присутне. Тај занос ка хорском звуку и лепоти људског гласа у хору оглашеног је остао моја трајна потреба. На тој жудњи огласило се моје комплетно стваралаштво испуњено инструменталном солистичком, камерном и симфонијском музиком, а врхунило је у делима вокално-инструменталног, сценског жанра.

Како бисте дефинисали свој стил компоновања?

У најширем смислу сагледан, мој композиторски стил је неокласичних обрису. То практично значи да поштујем уметничку традицију коју иновирам лепотом националних музичких импулса. Старам се да кроз матрицу универзалног певам гласом предака, гласом и напевима свога, Српског музичког наслеђа, духовног и световног.

Шта Вас све инспирише да компоњујете?

Инспирише ме сам рад. У раду лежи инспирација. Инспирација радом постаје значајан појам и вредност. Без рада она је ирационална вредност и не може се привести никаквом разматрању. Радом се сва стања о којима сам говорио уподобљују и постају потенцијално градиво за уметничку обраду и стваралачку надградњу. Дар за рад је уметност највећег ранга.

Можете ли да препоручите неколико Ваших композиција које би ученици наше школе требало да чују?

Радо бих препоручио моје духовне хорске композиције настале на текстове секуларне уметничке као и православне црквене поезије: *Србија, Литургија Светог Јована Златоуста, Свеноћно бденије, Празнично вечерње, Опело, Духовна лира и Небесна литургија* на стихове Светог Николаја Српског, *Хиландарски палимпсест* (на стихове Рајка Петрова Нога). *Византијски мозаик, Духовна музика, Лирика Атоса, Соната* за клавир, *Метопхијска појања, Ноћ у Хиландару, Рашки мозаик, Напеви Багрдана, Багдала* - концерти за клавир и оркестар, *Кроз сан мој тавни* - концерт за гудачки оркестар, *Молитва Рачана* - духовни концерт за мешовити хор и гудачки оркестар (на стихове Милорада Павића и Гаврила Стефановића Венцловића), опера *Меланхолични снови грофа Саве Владиславића*. Неке од ових композиција могу да чују на сајту www.svetislavbozic.com

Имајући прилику да из различитих домена будете укључени у културни живот Србије, шта бисте волели да промените, а да та промена олакша младим уметницима да имају више прилика да свирају и слушају концерте?

Колико је до мене чиним све да се млади и даровити музичари укључују у наш музички живот, да заузимају позиције за пултовима наших оркестара, да буду професори у нашим школама и факултетима, да не одлазе у иностранство. Да њихов дар буде реализован у својој земљи у свом народу и да за то буду примерено финансијски награђени и мотивисани.

Који су Ваши омиљени композитори?

Чајковски, Рахмањинов, Мусоргски, Прокофјев, Шостакович, Стравински, Дебиси, Равел, Верди, Пучини, Стеван Мокрањац, Стеван Христић, Марко Тајчевић, Василије Мокрањац...

А која су Ваша омиљена дела која волите да слушате?

Дела горе набројаних композитора су моја омиљена музика. Понекад слушам само неке делове, теме, атмосферу, композиционо мајсторство, стилску фактографију и много шта из стваралаштва поменутих аутора.

Можете ли да направите извор од пет композиција које бисте препоручили за слушање нашим ученицима?

Симфоније Чајковског, духовну музику, клавирски опус и клавирске концерте Рахмањинова, *Слике са изложбе* и опере Мусоргског, *Четврту симфонију* Шостаковича, сценску музику Прокофјева, *Посвећење пролећа*, *Жар птицу* и симфонијску музику Стравинског...

Који је Ваш савет младима који се данас упуштају у истраживање музике?

Да раде, да поштују традицију, да поштују националну, српску уметничку музику и њену вертикалу и да на тим вредностима формирају свој музички укук и рукопис.

РАЗГОВОР ВОДИО: МИРКО ЈЕРЕМИЋ

Извор фотографија: сајт композитора

директорком школе др Бранком Ивковић Петронић и помоћником директора Александром Стевановић

Како сте почеле да се бавите музиком?

Бранка: Отац ме је одвео у припремни разред у музичку школу на пријемни јер сам афинитете према музици јако рано показивала. Већ са три године где год бих се појавила ја сам била Лепа Брена или Мирослав Илић, певала сам на свим јавним скуповима (смех). Одвели су ме у музичку школу, а пошто сам била мала примили су ме најпре у припремни разред. Ту сам певала, учила ноте, забављала се. Када је био пријемни испит за први разред они су одредили у школи да свирам виолину, иако је моја је жеља била да свирам гитару. Завршила сам основну музичку школу у Лозници и средњу музичку школу *Станковић* у Београду где сам похађала два одсека – виолину и теоретски одсек. Након тога је уследила и музичка академија и постдипломске студије.

Александра: Почела сам да свирам флауту сама и то тако што сам свирала фрулицу у основној школи. На пријемни испит у музичку школу *Коста Манојловић* сам отишла сама. Положила сам пријемни и уписала сам се. Моји родитељи су тада мислили да је то глупост. Била сам веома самостална као мала. Волела сам да певам. Имам музичке гене. Мој ујак је свирао флауту и то у Народном оркестру РТС-а. Занимљиво је и да ми је Невена Поповић близак род, што сам сазнала када смо добили заоставштину Невене и Боривоја Поповића, па када смо кренули да копамо по историји.

Како сте се одлучили за музичку теорију, а не виолину?

Бранка: Иако сам на оба одсека била одлична, мени су контрапункт, хармонија, музички облици били веома занимљиви. То је мени била музичка математика, играрија, нешто што сам ја јако волела. У области музичке теорије сам и магистрирала и докторирала, што показује да се потврдио мој избор. Имала сам веома строгог наставника виолине који је од мене тражио да осам сати вежбама виолину а ја то нисам могла јер нисам такав темперамент.

Колико дуго радите у школи и колико генерација ученика је прошло кроз ваше класе?

Александра: Ја сам пре музичке радила у основној школи. Прва школа је била *Владислав Рибникар*, а затим *Франце Прешерн* и *Петнаеста београдска гимназија* до 2005. У музичкој школи у Гроцкој сам од 2005, тако да сам извела велики број генерација ученика. Мени је драго што су сва моја деца долазила срећна на часове. Моја мала учионица је стално била препуна ђака, међусобно

су се деца слушала. Када погледам уназад могу да кажем да су ми сва деца била одлични свирачи, стално су наступали, ишли на такмичења.

Бранка: Почела сам свој педагошки рад баш у Гроцкој као наставник солфеђа и теорије музике од 2004. године. Радила сам и у музичкој школи *Славенски* са ученицима који похађају дувачке инструменте и у музичкој школи *Станковић* на одсеку за цез. Доста генерација сам извела са великим задовољством. Са некима се чујем, многе срећем. Доста њих је отишло на факултете. То је велико педагошко искуство, једна дивна успомена.

Будући да сам имао прилику обе да видим у непосредној комуникацији са ученицима, приметио сам да обе имате специфичан приступ. У чему је тајна да деца воле да долазе на ваше часове? Какву атмосферу треба направити?

Бранка: Човек треба да буде дете и да носи то дете у себи, да буде и шаљив, да каже неку шалу. То не значи непоштовање. Ми смо се међусобно поштовали. Знало се када причамо о необавезним стварима, њима свакодневним – ко се заљубио, ко је шта урадио – а знало се и када се ради да се ради. Ја сам као наставник солфеђа правила концерте староградске музике, што је њих чинило веома срећним. Ја себе не могу да замислим да радим нешто друго, али опет ја цео живот учим заједно и са ученицима. Ја сам и даље у себи дете које је и тужно, и насмејано, плачљиво, јер све је то саставни део.

Александра: Тајна је у спонтаности и томе да се деца поштују као личности. Деца врло знају да узврате када осете да их наставник поштује и уважава, без обзира на њихово знање. Када их третира као људе. Када је детету јасно шта треба да ради, да научи. Треба бити и духовит такође. Не сме да постоји непрекидна критика према ученику. Уколико је наставник забаван и уколико наставник зна да ли воли или не воли свој посао и музику, то се преноси и на децу.

Процес наставе сте имали прилику да видите и из визуре наставника, а сада и из визуре некога ко води школи. Шта примећујете да су недостаци наставе у Србији када је у питању музичко образовање?

Бранка: Гледајући кроз призму директора могу да кажем да је највећа предност то што смо ми државна школа. Предност наше школе у односу на друге јесте што ми ученицима дајемо инструменте за изнајмљивање за вежбање. Оптерећеност система и деце која се огледа у музичкој школи показује да су деца све више уморна и да не стижу да се баве својим хобијима – а што може да буде музика, спорт, глума, шах, било шта. Системом им је креативност убијена, јер ученици морају много тога да раде – морају да уче физику, морају да уче математику... Нека деца се због тога осећају под тензијом када дођу у музичку школу, а нека осећају релаксацију. Ми смо проширили видике деци увођењем бенда, индивидуалном наставом.

Александра: Мени највише смета оцењивање, односно систем оцењивања у музичкој школи није адекватан. Мислим да може то на други начин да се дефинише.

Који су до сада били ваши највећи професионални изазови?

Бранка: Мој професионални изазов још увек траје, а то је изградња нове зграде школе. То је изазов са којим се борим од када сам постала директор. До сада смо подигли ниво школе отварањем нових издвојених одељења, затим повећањем броја ученика са 220 на 660. Међутим, изазов да се изгради адекватан простор, достојан деце, за то се још увек борим. То иде споро, али корак по корак. Све док се то не деси, ја сам у великом изазову (смех).

Александра: Мој највећи изазов је био да ли ћу успешно моћи да радим на месту помоћника директора. Тај део ми је био веома трауматичан. Изазов ми је био да скупим гомилу папира за звање педагошког саветника. Изазов је непрекидно пратити ову овде жену у свим њеним прохтевима (смех).

Шта мислите шта сте научили ученике, а шта мислите да су они научили вас?

Александра: Научила сам ученике да воле музику, да воле живот, да буду другари међусобно и тимски играчи. Од деце сам научила да пажљивије слушам, да никада себи не дозволимо да старимо.

Бранка: Оно што мислим да сам код њих постигла јесте да оно што раде раде правично и да у томе уживају. Од њих сам научила да будем још несташнија, али и да будем стрпљивија. Међутим, ја то стрпљење и даље учим јер у много различитих обавеза, човек лако изгуби стрпљење.

Да можете да имате сву слободу овог света, како би изгледала ваша школа?

Александра: У мојој школи не би било старосне границе за упис деце у музичку школу. Не би постојале оцене. Не би постојао обавезан програм који деца треба да свирају, већ би све то наставник сам требало да осмисли за свако дете, а у односу на то шта дете воли, шта би волело да свира. На месечном нивоу би могли сами да бирају који број композиција би требало да науче, као и којим данима би желели да имају часове. У школи би било више слободе кроз коју би сами ученици показали већу креативност и отвореност за сарадњу. Много више би било заступљено групно свирање и не би се чекало да дете не знам ни ја колико усаврши свирање, већ би заједничко музицирање било саставни део одрастања ученика. У мојој школи би свако дете могло да учи још неки инструмент да свира како би стекао шире знање из музике.

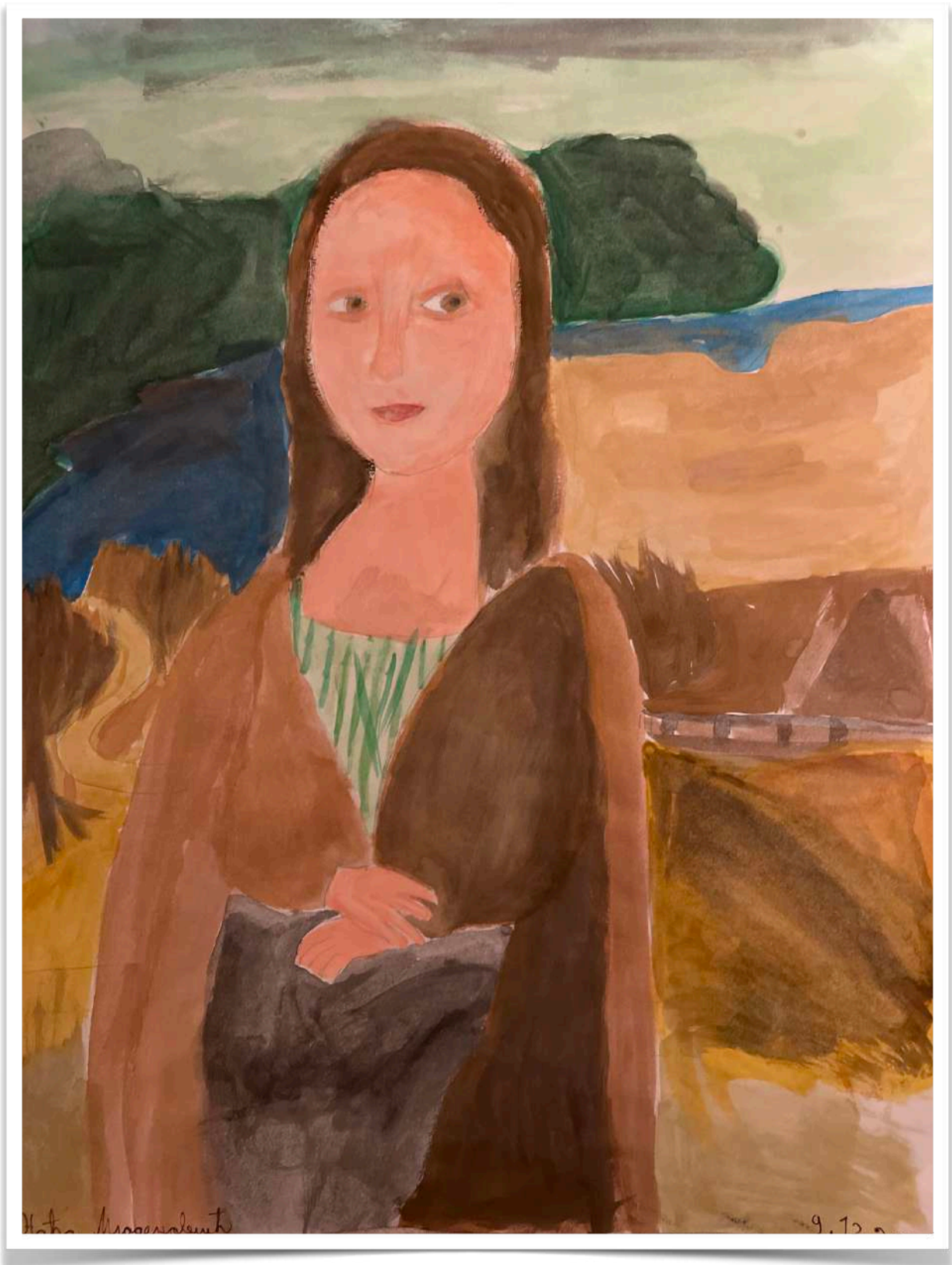
Бранка: Слажем се са овим шта је Александра рекла. Код мене наставник не би био ограничен бројем ученика за висину плате, већ би било боље када би наставник имао и мање ученика, а да може са њима посвећено да ради. На тај

начин бисмо добили љубитеље музике, али и професионалце попут Звонка Богдана, Мериме Његомир који су потекли из музичке школе, стекли музичко образовање, па се после професионално бавили уз велику креативност.

РАЗГОВОР ВОДИО: МИРКО ЈЕРЕМИЋ

Александра Стевановић и Бранка Ивковић Петронић

Рад ученице Нађе Младеновић

ЖИВОТ И ДЕЛО КОМПОЗИТОРКЕ МИРЈАНЕ ЖИВКОВИЋ

Мирјана Живковић је један од истакнутих српских композитора, музички теоретичар, музички писац, музички педагог и редовни професор Факултета музичке уметности у Београду. Оставила је неизбрисив траг у савременој српској историји музике. Рођена је 2. маја 1935. године у Сплиту, а преминула 26. априла 2020. године у Београду.

Мирјана Живковић

Мирјана Живковић је била плодан и жанровски разноврстан композитор. Њен стваралачки опус обухвата дела за симфонијски, гудачки и камерни оркестар – разноврстан по саставу и броју инструмената, концертантну, камерну, солистичку музику, хорска дела, соло песме и музику за децу. У почетном, али и зрелом стваралаштву музички језик композиторке био је у духу савремених стилских тенденција – оштрих дисонанци, полифонизација, испољавања изразите линеарности у контрапунктској обради, док се, посматрано из аспекта целокупног опуса, издваја тежња ка истицању мелодијске компоненте, брижљива оркестрација и веома спретна инструментација. У позним годинама композиторке запажа се повратак стилског израза ка неоромантизму у чврсто сведеној форми. Истицање мелодије или њен примат као експресивног средства што је видно и чујно у инструменталним делима Мирјане Живковић још више долази до изражаја у композицијама за глас. Људски глас је, како је то сама

говорила, *најекспресивнији и најтоплији инструмент*, те не чуди што је у њеном опусу присутан велики број соло песама.

Композиторски опус Мирјане Живковић је веома опсежан, јер броји преко 60 композиција. Њена најзначајнија дела, а уједно и награђене композиције су: *Sinfonia polifonica* за симфонијски оркестар, *Басма (Incatation)* за мецосопран и 4 тимпана, *Мало шаљиве варијације* за клавир, *Домаће животиње*, циклус песама за дечји хор и клавир. Затим, *Симфонијски торзо* за симфонијски оркестар, *Концертне метаморфозе* за клавир и оркестар, *Концертни диптих* за гудачки оркестар, *Две романтичне песме* за мецосопран и камерни оркестар, *Балада о ружи* за маримбу, клавир и ударалке и многе друге. Композиције Мирјане Живковић су веома често извођене како на концертима и фестивалима у земљи тако и у иностранству и биле су добро прихваћене код публике, извођача и критике.

Мирјана Живковић је један од ретких композитора која је део свог стваралаштва посветила ученицима основних и средњих музичких школа. Како је и сама једном разговору рекла

Пишем музику за децу базирану на нашим песмама које сам слушала у детињству, које по сећању, а нешто из записа које могу да пронађем, аранжирам као лаке композиције за клавир. Ту има дивних песама и штета је да се забораве. Њих деца нити певају, нити свирају, тако да желим да направим збирку. Збирка је већ доста напредовала, али има још да се ради на томе. Мало су за то повод и деца моје братанице; ови моји унуци воле да свирају и певају.

Мирјана Живковић је често причала о свом детињству, а то је лепа и интересантна прича.

Моје успомене из детињства су заиста лепе. Моја мајка је рођена у Далмацији. Све до Другог светског рата лета сам провела у Сплиту, код бабе и деде. Моја бака по мајци, Илка Кулишић, била је Српкиња, а отац Јеврејин, Давид Мандолфо, тако да је девојачко презиме моје мајке Мандолфо. Још као девојчица, живећи у Далмацији пре, у време и после Првог светског рата, маштала је о томе да се уда за Србијанца. То сам добро запамтила јер је то спомињала целог живота.

У сећању ми је остало како је певала разне родољубиве и друге песме које спадају у такозвани градски фолклор одн. староградске песме, а исто је певала и моја бака, која је такође била веома музикална. Тако сам од детињства, слушајући њихово певање, упила ове мелодије.

Моја мајка, Рајна Мандолфо (касније Живковић) једна је од првих жена доктора на тлу бивше Југославије. Завршила је студије у Фиренци, а студирала је неко време и у Бечу и у Паризу. Њени родитељи су били имућни, отац је био адвокат и могао је то да приушти својој јединици. Докторирала је у Француској, на Одсеку за италијански језик. Када се вратила у Сплит постала је професор, а кад је требало да полаже државни испит, дошла је у Београд и ту упознала свог будућег мужа, мог будућег оца.

Мој отац, Божидар Живковић, дете је са села. Он је био старији син од два брата, а имали су још и једну сестру. Као старијем сину било му је намењено да остане на селу, а млађем да оде на школовање. Међутим, испало је обрнуто, јер је он желео да оде на школовање, није желео да остане на селу, а млађи брат није желео да се школује. Тако је отац дошао у Београд, ту је завршио факултет и постао професор биологије. Још на селу је научио да свира фрулу, после је волео да слуша музику уопште, тако да сам одрасла у породици где се доста слушала музика и једног дана сам и ја пожелела да научим да свирам. Па сам, ето, то и остварила.

На питање Да ли је сама пожелел да иде у музичку школу или је то било на наговор родитеља?, Мирјана Живковић је хитро одговарала

Мајка ме је уписала у балетску школу. Она је бављење балетом посматрала као корисно за психофизички развој, а приметила је и моју склоност за извођењем разних покрета уз музику. Међутим, када се музичка школа Владимир Ђорђевић преселила у зграду моје гимназије, уписала сам се у музичку школу, са 13 година. Била сам врло одлучна у томе шта желим, и тако је остало и до данас. Отишла

сам без знања родитеља, пријавила се, и када сам положила пријемни испит, рекла сам им.

У средњој школи сам већ почела да компоујем, и ту моју способност и љубав су приметили и подржали ме професор Властимир Перичић, који ми је предавао хармонију и професорка клавира Алиса Бешевић. Завршила сам клавирски одсек у средњој музичкој школи, а потом композицију на Музичкој академији, у класи професора Станојла Рајичића. Такође, апсолвирала сам одсек за светску књижевност на Филолошком факултету.

На питање Шта је пресудило да изабере Одсек за композицију?, професорка и композиторка је одговорила

Шта је пресудило? Ја нисам могла да развијем клавирску технику зато што сам касније почела да свирам, а нисам хтела да се одвојим од музике. Још док сам била ђак у средњој школи нешто мало сам компоновала, спонтано, није то било нешто програмирано унапред. Као студент књижевности имала сам прилике и да се искажем у писању. Међутим, писање текстова ме није толико привлачило као писање музике.

Кад сам била при крају средње музичке школе, размишљала сам: Па добро, ја хоћу да упишем Музичку академију, хоћу нешто да искажем кроз музику и просто је композиција била богомдана за испуњење такве жеље. А сећам се још нечега, можда ће звучати мало нескромно, моја тадашња професорка клавира у средњој школи, Алиса Бешевић, казала ми је једног дана: „Знаш, ти си сувише интелигентна да би само вежбала клавир!“ Онда сам почела озбиљније да размишљам – па зашто не композиција.

Потрудила сам се да вас на кратко овом занимљивом причом уведем у чаробни свет одрастања, свирања и компоновања композиторке Мирјане Живковић. Она је била и врсни педагог, професор, приређивач изгубљених, па нађених, а делом оштећених композиција. Музички аналитичар и критичар, често и преводилац, иноватор нових музичких дисциплина и наука, сарадних многих института.

Ја сам почела причу о мојој професорки хармоније, која је оставила изузетан печат на моје музичко образовање и даље усавршавање, а ви – наши драги читаоци и ученици, покушајте да пронађете, и још много тога сазнате о овој изузетној жени, која је засигурно оставила неизбрисив траг у музичкој уметности Србије. Проучите, па да заједно овај текст, у следећем броју наставимо.

**АУТОР: ДР БРАНКА
ИВКОВИЋ ПЕТРОНИЋ,
ДИРЕКТОР**

*Извор фотографија:
з а о с т а в ш т и н а
композиторке*

ЖИВОТ И ДЕЛО КОМПОЗИТОРКЕ ЛУДМИЛЕ ФРАЈТ

Лудмила Фрајт рођена је 31. децембра 1919. године у Београду у породици музичара, са очеве стране пореклом Чеха из Плзена, који су се 1903. доселили у Београд, а са мајчине стране судетских Немаца и румунских Влаха, који у Београду живе од половине 19. века. Поред оца Јована, стрица Војтеха Фрајта и баке Јулијане Штиц који су свирали виолину, тетке Магдалене Шкарка, која је

свирала клавир, још неколико чланова породице бавило се музиком. На честим кућним музицирањима у дому Фрајтових, у којима је уз старијег брата Стевана и сама Лудмила активно учествовала, окупљала се не само многобројна родбина већ и бројни чешки музичари који су живели у Београду. За Божићне празнике знао се окупити цео један мали оркестар. Поред класичне музике, на репертоару тих живописних окупљања било је и много народне музике различите провенијенције – чешке, српске, македонске, далматинске, као и модерних игара које у Београду двадесетих и тридесетих година прошлог века утиру пут ка цезу. Све ове околности биле су подстицајне за развијање специфичног начина ослушкивања звукова Лудмиле Фрајт од најранијег детињства, како оних из света озбиљне музике, фолклора, тако и из свакодневног окружења.

Осим тога њен отац је, по повратку из заробљеништва током Великог рата, 1919. године основао у Београду породичну фирму *Музикалије Јована Фрајта*, прву такве врсте на Балкану. Бројна издања за клавир четвороручно очеве фирме, такође су употпуњавала репертоар кућног музицирања, као и литература за гитару и хармонику која је подстакла да Лудмила и њен брат Стеван поред клавира науче да свирају и ове инструменте.

Оснивањем Чешког дома у Београду 1928. године, чији је главни финансијер био чешки банкар Рихард Шкарка, супруг Јованове сестре Магдалене, београдски Чеси су добили простор не само за окупљање већ и за разноврсне приредбе. Током божићних празника приређиване су костимиране представе за децу. У једној таквој Лудмила је 1929. године глумила Снежану. Костимирани балови били су у Чешком дому посебан облик дружења и у њима су уз одрасле такође суделовали и млађи нараштаји.

Лудмила Фрајт похађала је Другу женску гимназију као и Музичку школу *Станковић* у класи Емила Хајека који је код ње развио љубав према Баховој

музици. Друга женска гимназија имала је и свој хор чији члан је била и Лудмила. Приликом различитих школских приредби она је наступала као пијаниста, а често је читала и своје стихове које је писала током целог свог живота. Тада популарни соколски балови у народним ношњама свечано су прослављани и у Другој женској гимназији. Пред саму матуру 1937. године Лудмила и њене другарице одевене у различите ношње биле су део такве једне соколске манифестације.

Лудмила је била омиљена у свом разреду, звали су је музикус, јер је своје другарице често увесељавала свирајући на хармоници, посебно на честим излетима на Авалу, што је тада било уобичајено током летњих месеци

*Лудмила Фрајт (прва с лева) са
родитељима и сестром*

У последњој години гимназијског школовања у Лудмилином разреду формирало се језгро будућег покрета отпора. У томе су најактивније биле њене блиске другарице Слобода Трајковић и Дора Фрајденфелд које су обе страдале у логору на Бањици. Олга Нинчић (Хумо) и Иванка Чуковић деловаће до почетка рата заједно са Лудмилом као чланице Академског позоришта и часописа *Студент*. Искуство стечено у овим институцијама као и у раду са Пионирским хором биће значајно у формирању Лудмилине музике.

У марту 1938. године од туберкулозе умире њен отац Јован Фрајт, а на јесен Лудмила уписује студије клавира на Музичкој академији у Београду у класи Емила Хајека. Следеће године уписује и композицију најпре у класи Милоја Милојевића, да би 1942. због Милојевићеве болести прешла у класу Јосипа Славенског код кога је и дипломирала 1946. са *Симфонијом ин Де* Лудмила Фрајт била је прва жена композитор у нас са дипломом у овој области.

Период студирања за Лудмилу Фрајт и њену мајку Емилију био је изузетно тежак и стресан. Радња *Музикалије Јован Фрајт*, од које су имале једини финансијски приход, бомбардована је 1941. и 1944. године. У овом последњем бомбардовању уништени су сви инструменти и сав нотни материјал. Осим тога Лудмилини брат Стеван све време рата проводи у логору у Оснабрику, а Лудмилини супруг ~~Истранин~~ Миливоје Франовић за кога се удала 1943. гине на Сремском фронту 1945. године.

После рата Лудмила и даље руководи Пионирским хором за кога компоује бројне композиције.

Жељу да прошири своја музичка сазнања остварује најпре радом у музичком одељењу Авала филма и компоновањем значајног броја филмске музике као и музике за радио-драме. И у томе је као жена-композитор била прва код нас.

Желећи да упозна нове звучне тенденције тог времена одвела ју је почетком шездесетих година на усавршавање у Дармштат, а затим и у експериментални студио Чешког радија у Плзену, где 1967. године ствара своју прву електроакустичку композицију *Астероиди*.

Сва ова различита искуства подстакла су је да и даље истражује поље звучних могућности изван инструменталног и вокалног медија. То је несумњиво утицало да уобичајеним музичким саставима додаје и неке друге звукове – гудачком квартету звук сребрних кашика, људском гласу звук дечјих играчака, а касније, након богатог искуства у раду у електронским студијама у Плзену и Београду, додавањем хорском парту звук снимљен на магнетофонској траци. Њена даља занимања и делатности – на програмима Радио Београда и у оквиру Југословенске Радио телевизије, откривала су огорман труд и залагање за пласман младих талената – извођача и композитора, као и наше музичке културе. Она је на Радио Београду покренула циклусе јавних концерата – *Млади који освајају свет* и *Музичке вечери*, на којима су наступали тада још неафирмисани уметници попут диригента Зубина Мехте, виолинисте Кристијана Фераса, али и они афирмисани попут Џулијуса Кечина или диригента Игора Маркевича.

Лудмила Фрајт свира хармонику

Такве разноврсне делатности несумњиво су одузимале драгоцену време за компоновање којем се она предавала тек у тренуцима велике и дубоке инспирације, али и тада са изузетном критичношћу према импулсима сопственог надахнућа. То је резултирало извесном и карактеристичном аскетском цртом, могло би се речи на нивоу свих параметара композиције. Њена дела, посебно она последња, компонована седамдесетих и осамдесетих година 20. века, сва су кратког

трајања, ретко прелазе десет минута. Окренута су већином мањим саставима, ако се изузму бројне композиције за хор, који је углавном издиференциран или редукован. Форма композиција је јасна, једноставна и чврсто обликована. Изражајна средства су сведена, али непосредна и јака, нарочито када им је извор фолклор. Однос према фолклору је нов, када се имају у виду претходне генерације српских композитора, и битан за естетски квалитет дела. Тежиште,

наиме, није на цитату фолклорне мелодије или ритма, већ на фолклорном звуку као акустичком феномену, неретко и на окружењу из којег он израста. Нарочито је то уочљиво у композицијама *Тужбалица* за женски хор, *Крес* за мешовити хор и удараљке и у *Еклоги* за дувачки квинтет, гудаче и удараљке.

На маргинама Лудмилиних бројних скица, уз детаљно разрађена објашњења за будуће композиционе пројекте, често се налазе и њени цртежи и стихови, понегде и читаве мале приче намењене деци, који су јој очигледно навирали у тренуцима надахнућа, можда и независно од самих музичких идеја. Они откривају један паралелни уметнички свет Лудмиле Фрајт и драгоцени су за боље разумевање њене композиционе поетике, јер показују исте или веома сличне карактеристике. Извајани оловком, цртежи су једноставни, понекад изливени из једне линије, прецизни или духовити, попут крокија, а стихови сведени, непосредни и суптилни, у исказу снажних емотивних стања и атмосфера која се често откривају кроз упечатљиве метафоричне слике.

Тематски кругови који сублимирају њен поетски дискурс проистичу из њене инспирације прастарим српским народним обредима, интимном атмосфером ноћи као и различитим причама и играријама везаним за разноврсни и богати свет децје маште.

Рођена након Првог светског рата Лудмила Фрајт умрла је 14. марта 1999. године десет дана пре поновног страдања земље у којој је стварала и чија култура ју је инспирисала у свим различитим сегментима њене уметничке делатности.

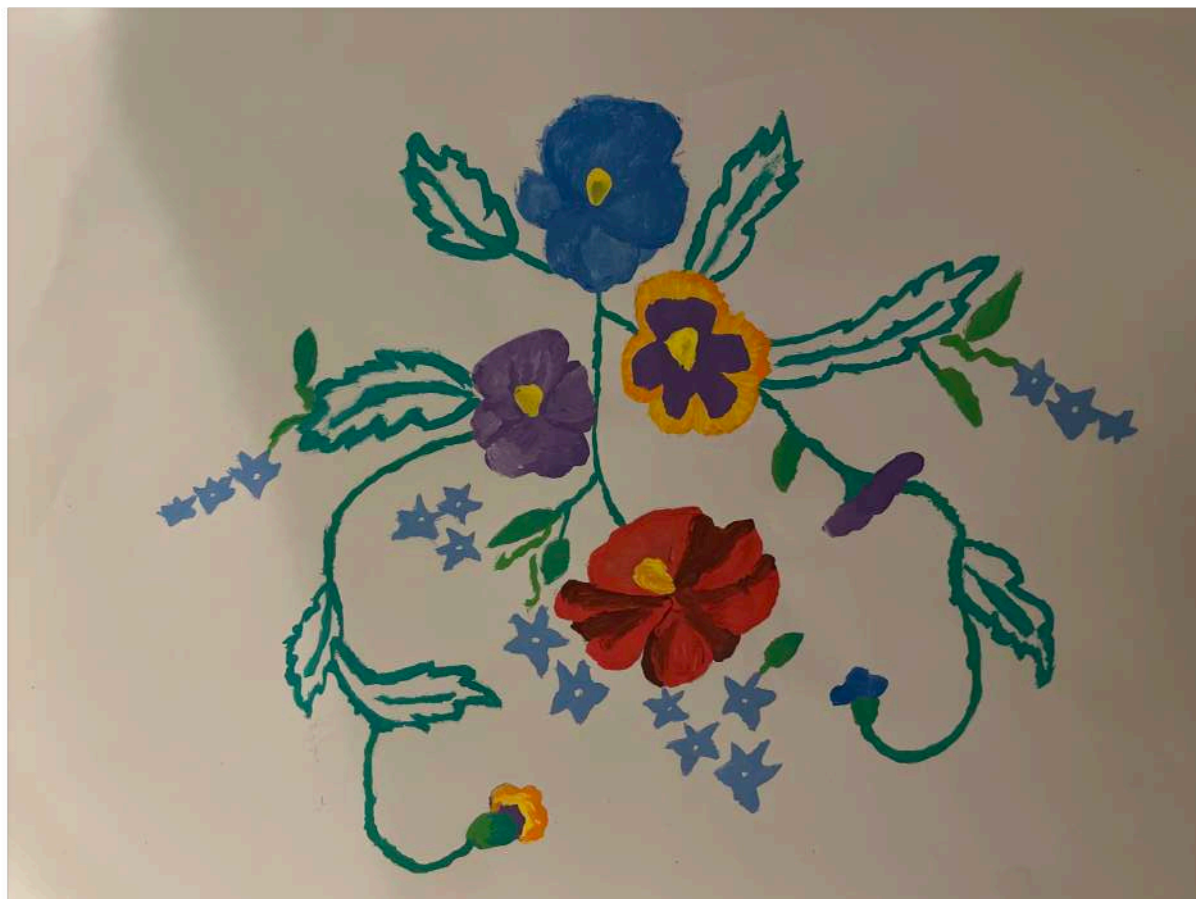
АУТОР: ХРИСТИНА МЕДИЋ, МУЗИКОЛОГ

*Погледај филм о Лудмили
Фрајт*

*Текст је настао за потребе пројекта Чаробнице у
организацији Музичко-оперско театарске организације.*

*Извор фотографија:
заоставштина Лудмиле
Фрајт у власништву
Хрстине Медић*

Рад ученице Нине Вељовић, други разред СТП

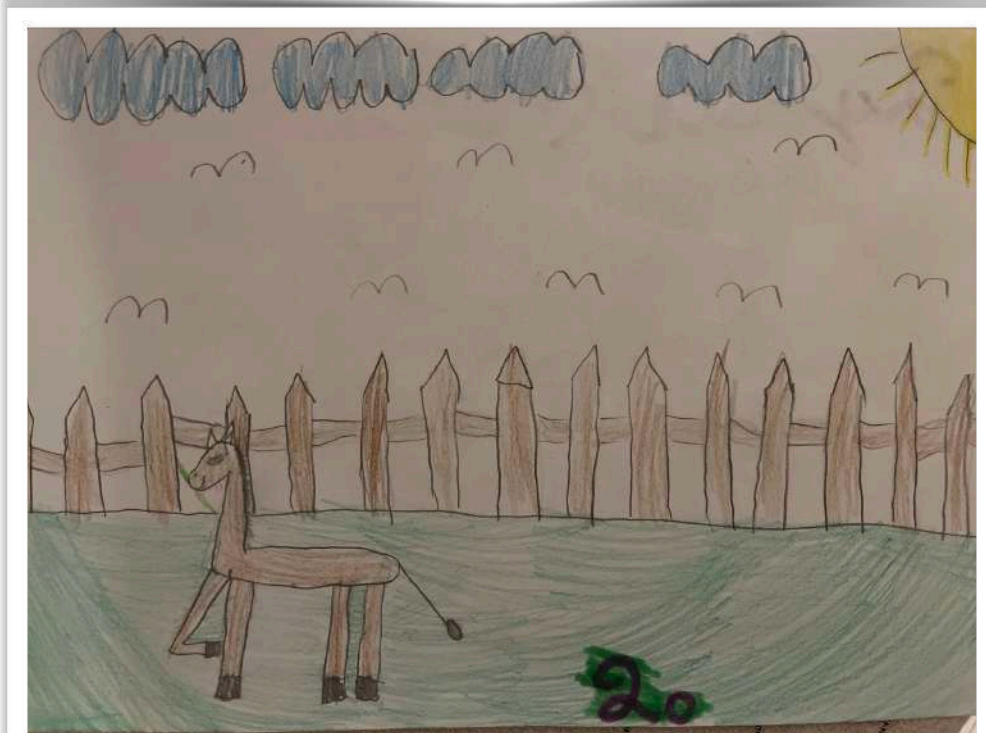
Катарина Петровић, трећи разред СТП

Анђела Лукић, други разред

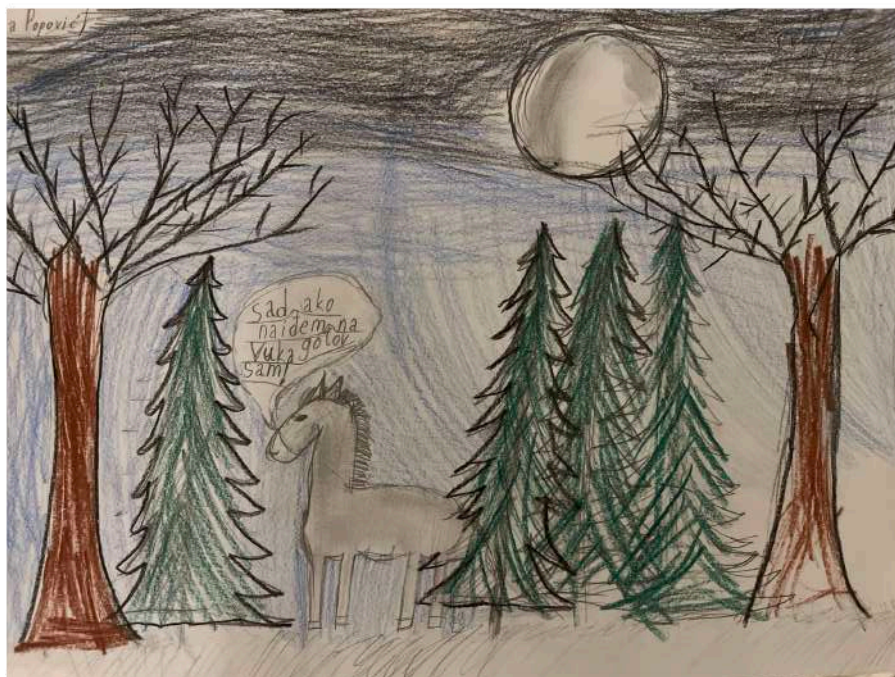
Рад ученице Марије Првановић након одсвиране композиције Лептири

*Рад ученице Дуње Стевановић након одслушане композиције Магарац
Сен Санса*

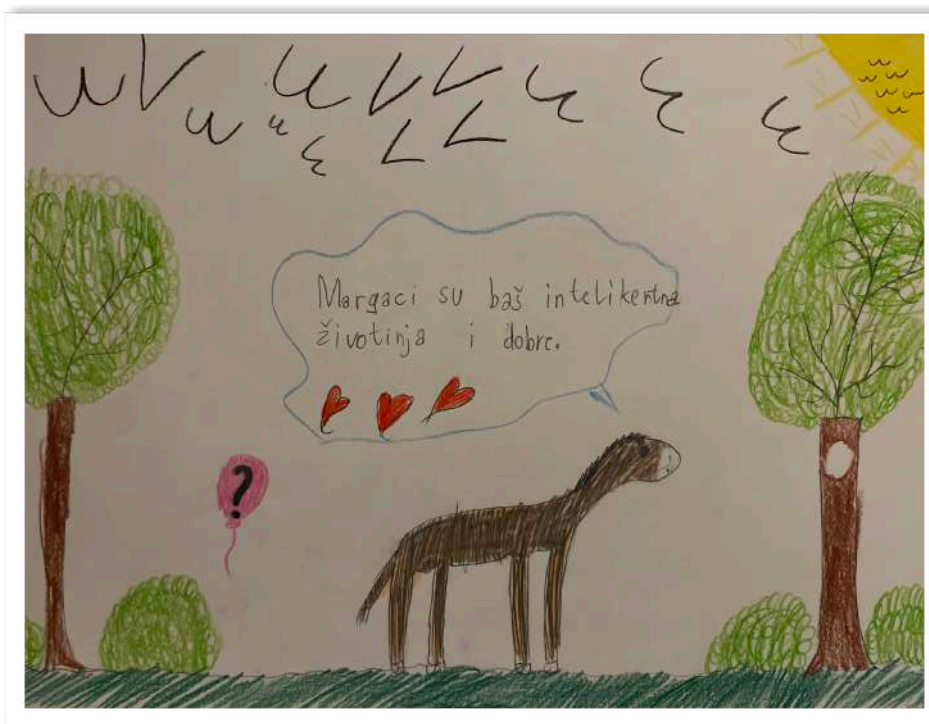
*Рад ученика Леона Станковића након одслушане композиције
Магарац Сен Санса*

*Рад ученице Милене Поповић након одслушане композиције Магарац
Сен Санса*

Рад ученице Дуње Јелић након одслушане композиције Магарац Сен Санса

Рад ученице Анастасије Радовић након одслушане композиције Магарац Сен Санса

МОТИВАЦИЈА УЧЕНИКА И КАКО ЈЕ ПОСТИЋИ

Мотививисати ученике за путовање у авантуру новог никада није проблем, уколико су наставници истински заљубљеници у свој посао. Деца као радознала бића увек су спремна за истраживање и усвајање новог знања, а чине ли то кроз дружење и забаву успех неће изостати.

Надо Антонина, учитељ у пензији

Шта је мотивација?

У основи термина мотивација налази се латинска реч *мотус*, *мовес*, *мовере* – што значи кретање, кретати се. Постоји много дефиниција, али све оне се свode на то да је мотивација разлог за акцију, оно што нам даје сврху и смер понашања.

Бити веома мотивисан за нешто може значити да ученик даје све од себе да би постигао нешто што је замислио и да га ништа не може одвратити од тога. Пред њим је само његов циљ, максимално је концентрисан и неће се смирити док не дође до циља. Када се мисли на мотивацију у наставном процесу, мора се бити веома пажљив, јер сва деца имају различито мишљење, жеље, могућности, па и мотивацију. У складу са тим постоје и различити типови личности па се у односу на то разликује и ниво и начин мотивације ученика. **Приступити сваком ученику на основу његовог карактера, способности и жеља једини је исправан начин за успешну мотивацију.**

Елементи мотивације

Мотивисати дете и давати му додатну снагу за рад и напредак је континуирани процес за који се морају створити адекватни предуслови. На основу тога елементе мотивације можемо разврстати у четири категорије:

Пажња - Релевантност - Самопоуздање - Задовољство

П

Да би се привукла **пажња**, поготову на почетку часа, наставник може да учини нешто неочекивано како би заинтересовао ученике да се ментално укључе у решавање проблема и покажу своју радозналост. То може бити стимулативно питање, интересантна слика или популарна песма. Да би пажња остала на том нивоу, у току часа је пожељно уводити елементе који ће на разне начине освежавати заинтересованост, као што је постављање потпитања, квиз питања

или трик питања. Ако се овакав приступ обогати драмским ефектима, променом интонације или тона гласа, ученици остају фокусирани на тему часа.

Р

Понекад тема часа не одговара интересовањима неких ученика, првенствено зато што се не односи на њихову непосредну средину и ситуације које су им познате. Незаинтересованост врло лако може прећи у одбојност, па би зато план часа требало развијати у супротном правцу – ка преласку незаинтересованости у **релевантност**. Добре резултате у остваривању овог циља показују ситуације које тему часа приближавају стварном животу и интересовањима ученика. Рецимо, тинејџери су увек заинтересовани за популарну музику, па наставник може тему часа да упореди са неком песмом или стихом те песме повезујући на тај начин интересовање и релевантност (нпр. „Знате ли песму Ступид гирлс коју пева Пинк? Да ли вас понашање Меланије у роману *Поп Тура и поп Спира* подсећа на ову песму?“).

С

Да би мотивација ученика да прате наставу и узму активно учешће у остваривању циљева часа опстала, наставник мора да развије методичка средства која ће му помоћи да код ученика гради **самопоуздање**. Ово се најбоље остварује кроз успешно дефинисање циљева наставе, јасну инструкцију и примере добре праксе. На тај начин ученици схватају шта тачно треба да ураде и шта се од њих очекује, па кроз награђени труд, позитивна искуства и добре повратне информације граде своје самопоуздање. Приликом развијања самопоуздања код ученика требало би увек пронаћи елемент за похвалу, који ће ученика оснажити и дати му додатну снагу.

З

Међутим, мотивација захтева и емотивно испуњење – **задовољство** због постигнутих циљева. Добар начин да се задовољство постигне јесте кроз систем награда, које не морају да буду материјалне, али морају да одговарају систему вредности ученика. Неком ученику је довољно да добије вербалну похвалу, промоцију, признање квалитета или, једноставно добру повратну информацију. Другом је потребно да та похвала добије и свој материјални облик – као оцена, диплома или медаља. Одлука шта ће награда бити, тј. да ли ће она довести до осећаја задовољства умногоме зависи и од тога како је доживљава ученик. Још бољи начин да ученик осети задовољство због постигнутог циља јесте учинити

процес учења и сазнавања занимљивим и мотивишућим за ученика и заљубити га у процес долажења до новог знања.

За двадесет година бићете више разочарани стварима које нисте учинили него стварима које јесте. Зато испловите из сигурне луке. Истражујте.

Сањајте. Откријте.

Марк Твен

Спољашња и унутрашња мотивација

Спољашња мотивација долази из окружења, из жеље да се оствари одређени циљ, односно да се избегне последица која би проистекла из неостваривања, нпр. да се добије добра оцена, да се испуне очекивања родитеља и наставника, да се добије награда или избегне казна. Спољашња мотивација почива на уверењу „морам да урадим то“, па она може бити: **позитивна**, подстакнута претходним похвалама и наградама или **негативна**, подстакнута претходним неуспехом, страхом од неуспеха и/или казном. У оба случаја награда је сама по себи циљ. Активност се гаси када нема поткрепљења. Уколико је мотивација искључиво спољашња, памћење ће врло вероватно бити краткорочно.

За разлику од спољашње мотивације где је циљ сам по себи добијање награде или избегавање казне, корен и циљ **унутрашње мотивације** јесте заинтересованост за предмет учења. Покретач одређене иницијативе је у самој личности ученика. Учење само по себи изазива осећај задовољства. Могло би се рећи да је то циљу усмерена радозналост. Као крајњи циљ се не опажа спољашња награда и ако она изостане мотивација не јењава. Почива на уверењу „хоћу и желим да урадим то!“.

На основу свега наведеног долази се до закључка да је за мотивацију детета велика улога наставника, његове личности и приступа сваком детету. А његов главни задатак био би изградити унутрашњу мотивацију код ученика, развијати код њих истраживачки дух и будити жељу за новим сазнањима. Тиме би ученик постао личност која учи зато што то воли и у томе ужива а не личност која учи зато што то тако мора. Ученик се радује сваком новом сазнању што је добра основа за целоживотно образовање које од нас захтева 21. век.

АУТОР: ДУШАН ЧОЛОВИЋ, ПЕДАГОГ

ИНТЕРВЈУ СА УЧЕНИЦИМА КОЈИ ПОХАЂАЈУ ОБОГАЋЕНИ ЈЕДНОСМЕНСКИ РАД

Обогаћени једносменски рад у нашој школи похађају ученици који свирају у школском рок бенду, певају у хору или свирају у хору флаута. Овај интервју са појединим ученицима обогаћеног једносменског рада показује њихово задовољство учествовањем у оваквом облику рада.

РАЗГОВОР СА ЧЛАНОВИМА РОК БЕНДОВА - КОМПАЊЕРОСИ И ВРЧИНСКИ РОКЕРИ

Шта вас је мотивисало да постанете чланови рок бенда?

Мила Кијевчанин (бас-гитара): Моја сестра пева у бенду и слушала сам је како пева неке лепе песме које сам и ја хтела да свирам на гитари. Када сам питала наставника да ме научи, он ми је рекао да могу да учим да свирам у бенду.

Михајло Јовичић (бубњеви и гитара): Код мене је то било спонтано. Наставник ме је питао да ли желим да свирам у бенду и ја сам пристао. Дошао сам на прву пробу и све је кренуло лепо.

Коста Кристић (бубњеви и вокал): Наставница која ми предаје клавир ме је питала да ли бих желео да свирам у бенду. Рекао сам да бих желео и дошао сам на прву пробу. Видео сам да постоје бубњеви и рекао сам да бих њих свирао. На овај начин ми се испунила жеља да свирам бубњеве који заправо не постоје у музичкој школи као инструмент.

Ирена Николић (вокал): Волим да певам, па сам се због тога и прикључила бенду.

Алекса Павловић (гитара): Имао сам час гитаре, па ме је наставник питао да ли желим да свирам у бенду и пристао сам. Изабрао сам да свирам електричну гитару.

Арсеније Савковић (бас гитара): Код мене је иста прича као код Алексе. Иако сам желео да свирам електричну гитару, добио сам бас гитару и то се показало као веома добра одлука.

Матија Тријић (гитара): Почео сам да свирам у гитару у бенду због тога што ми се свиђа тај инструмент и због тога што је мој тата свира. Циљ мог свирања у бенду је да заједнички остваримо музичку каријеру, да направимо албум и да га свирамо по свету. За сада имамо две ауторске песме које носе назив *Ја немам појма* и *Бити сам*.

Гвозден Момчиловић (бубњеви): У бенду свирам бубњеве, а иначе свирам и клавир и гитару. Пошто у бенду нису имали бубњара пружила ми се шанса да свирам бубњеве. Од свирања у бенду очекујем да имамо успешну музичку каријеру и да наставимо да свирамо. Сви заједно бисмо волели да се отвори

одсек за популарну музику који ће пружити свима могућност да уче и популарну музику.

Кристина Станишић (клавијатуре): Наставница клавира ми је предложила свирам у бенду и врло радо сам пристала. Надам се да ћемо једног дана бити велики бенд који ће имати много својих песама које ћемо изводити по свету.

Растко Милићев (саксофон): Ја иначе нисам из школе *Невена Поповић*, али ми се свидела идеја свирања у бенду, па сам се радо придружио. Лепо свирамо и надам се да ћемо бити група која ће путовати по свету и имати доста наступа.

Како је дошло до тога да вас двоје певате у бенду?

Коста: Наставница хора је чула да лепо певам. Она је то пренела наставнику Милошу који ме је питао да ли бих желео да певам и ја сам пристао. То ми је био први пут да певам. Иако сам се на почетку плашио да ћу погрешити, временом сам престао да се плашим јер сам себе уверавао да и ако погрешим то се неће чути од осталих инструмената. Временом сам постајао све слободнији и слободнији.

Ирена: На свом првом часу гитаре наставнику сам рекла да волим да певам. Тада сам му отпевала једну песму, он је чуо, потом ми је поменуо да постоји бенд у ком бих могла да певам.

Када се осећате сигурније - када свирате соло или када свирате у бенду?

Мила: Мени је супер, иако нисам навикла да свирам у групи. Најпре сам имала трему, али сада више немам. Генерално много ми је лепше да свирам у бенду него соло.

Михајло: Иако сам страх одавно превазишао због великог броја наступа на концертима и на такмичењима, много ми је лакше да свирам у бенду. Један од разлога је и тај што се дружим са другарима из бенда, па самим тим мање размишљам о самом наступу.

Коста: Код мене је мало комплекснија прича. Још као мали сам имао велику трему када је требало да наступам. Сећам се да када сам први пут наступао пред публиком да сам се тресао, али када сам ушао у бенд и када сам почео да певам постао сам самоуверенији много.

Како бисте ми описали осећај када се припремате за наступ и када дође тренутак наступа?

Михајло: Када станем на бину ја замишљам као да је проба, а не наступ.

Коста: Будући да сам ја, искрено, лења особа, мене понекад мрзи да дођем на пробу, па се натерам. Када дође неки наступ мени је то јако лепо јер могу да усрећим некога.

Какав је однос ваших другара из школе према вама, будући да вас могу видети и слушати у бенду?

Михајло: Могу да кажем је однос јако добар будући да сам више пута био позван да наступим на приредби, да нешто одсвирам или испратим хор.

Коста: Сада ме више људи знају и понекад после наступа ми приђу да ме похвале, што ми је веома драго.

Алекса: Делимично нема другачијег односа према мени, међутим, деси се некада да ме питају нешто у вези са свирањем у бенду.

Арсеније: Мене не питају ништа.

Ирена: Када завршимо са неким концертом мене сутрадан углавном похвале како смо свирали, односно како сам певала.

Који је ваш генерални однос према бенду, да ли вам је свирање у бенду обавеза?

Алекса: Није обавеза, ово пре свега представља неку опуштеност и мислим да је глупо третирати као обавезу. Требало би да уживамо.

Ирена: Долазимо јер нам је лепо и јер волимо да проводимо време.

Да ли сте приметили нешто специфично за свирање у бенду? Шта се разликује у извођењу у односу на соло свирање?

Алекса: Пре свега морамо да пазимо да будемо у ритму, јер ако не будемо у ритму онда се распадамо као група.

Ирена: Морамо да слушамо једни друге и да обратимо пажњу на то како сви у групи свирају.

Публика је приметила да ти док свираш у бенду баш уживаш, толико да кренеш да играш. Шта те то повуче да се ослободиш на сцени и да будеш потпуна атракција?

Арсеније: То је због тога што се навикнем на песму и онда могу да урадим шта год пожелим.

Имате ли неког музичара на ког се угледате?

Ирена: Иначе сам волела да слушам Били Ајлиш, али сам захваљујући бенду почела да слушам групу *Queens* коју до сада нисам слушала.

Алекса: За соло гитару ми је Влатко Стефановски омиљен, а од Бендова највише волим наше рок бендове: *Бајагу, Ју групу*.

Арсеније: Слушам шта стигнем, али много волим ритам и да музика има занимљив ритам јер је тада све занимљивије.

Михајло: Влатко Стефановски.

Коста: Влатко Стефановски.

РАЗГОВОР СА ЧЛАНОВИМА ХОРА ФЛАУТА

Како вам се допада свирање у хору флаута?

Мила Малешевић: Оно што се мени посебно допада јесте то што је некако уметничко све. Јако ми се допадају композиције које свирамо.

Дуња Марић: Мени је јако лепо што свирамо заједно јер то испадне једна јако лепа мелодија.

Сара Јовановић: Веома лепо. Развија нам се моторика. Помоћу хора флаута учимо да свирамо соло.

Лена Рибач: Учимо да слушамо друге док свирамо заједно.

Будући да све четири свирате и соло и у хору флаута, где вам је лепше?

Лена: У хору флаута.

Сара: У хору флаута јер је лакше због тога што помажемо једни другима.

Дуња: У хору флаута и то због тога што слушам друге и када се спојимо до заиста звучи лепо.

Мила: У хору флаута.

Имали сте доста наступа са хором флаута, који наступ највише памтите?

Сара: У Београду у МТС дворани јер је са нама наступао и хор наставнице Бојане, имали смо и плесаче који су плесали док смо ми свирали.

Како вас другари из основне школе посматрају сада од када свирате у хору флаута?

Дуња: Питају ме како успевамо да ускладимо свирање сви заједно да звучи лепо. На музичком сам другарима представљала флауту.

Сара: Мене стално питају како ја то свирам флауту, како држим уста, како стварам тон. Због тога ме је наставница једном чак пустила да држим час музичке културе о флаути.

Мила: Мене су такође питали да ли могу да им нешто одсвирам, да им покажем како се флаута држи и свира.

Лена: Мени увек траже да им нешто одсвирам.

Која вам је омиљена композиција од оних које свирате на хору флаута?

Сара: *Lasciate me cantare*

Мила: *O bella ciao!*

Дуња: Мени је лепа ова коју сада свирамо *Tarantella*.

*Наступ бенда Врчински рокери на фестивалу
БГ инвазија*

*Наступ бенда Врчински рокери на фестивалу
БГ инвазија*

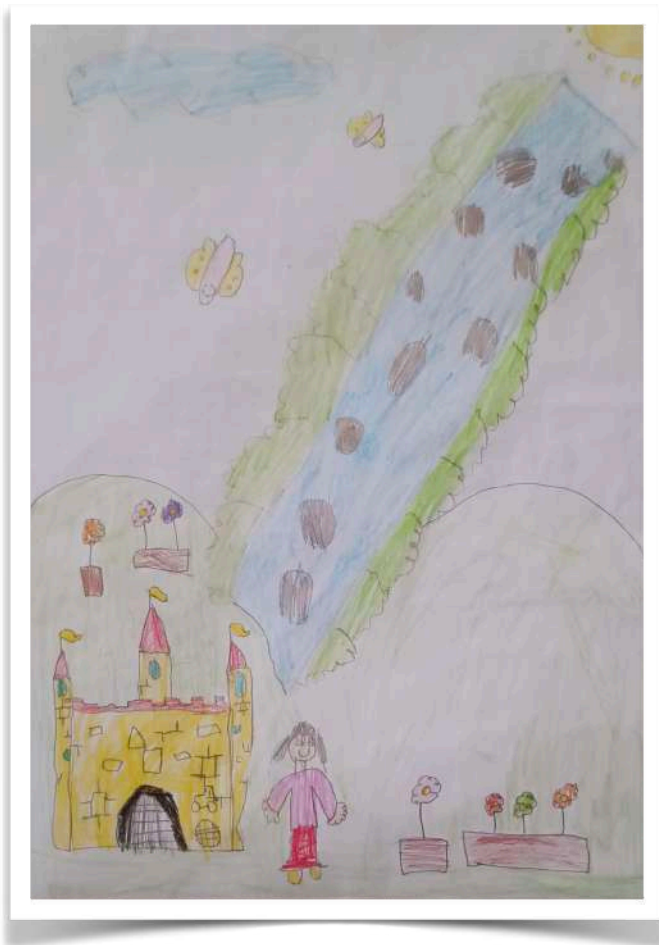
Наступ бенда Компањероси

Наступ бенда Компањероси

Наступ Хора флаута

Након слушања композиције Влтава, Михајло је нацртао овај цртеж.

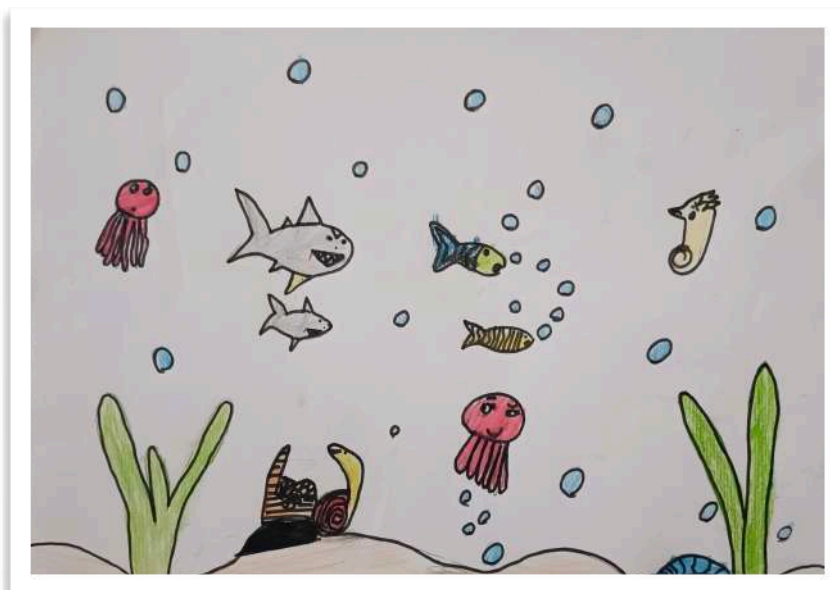
Михајло Булатовић

Након слушања композиције Акваријум Сен Санса, Милица је нацртала следећи рад.

Милица Кртинић

Након слушања композиције Акваријум Сен Санса, Теодора је насликала следећи рад.

Теодора Дешић

Кристина Марковић

Слушајући композицију Акваријум Сен Санса, Кристина је замишљала следећу сцену.

Дуња Стевановић

Композиција Карневал Сен Санса је Дуњу и Јосифа инспирисала да насликају ове радове.

Јосиф Јеремић

ТРАГОМ КУЛТУРНИХ ИНСТИТУЦИЈА СРБИЈЕ

ЛЕГАТ ЈОСИПА СЛАВЕНСКОГ

*У одељку Трагом културних институција Србије биће речи о јединственом простору - **Легату Јосипа Славенског**. Овај легат једини је меморијални простор у Србији који је посвећен очувању сећања на композитора Јосипа Славенског и чувању његове заоставштине. Шта се све ту налази прочитајте у овом тексту и скенирајте QR код који ће вас директно одвести до интернет странице овог простора.*

Меморијална музичка соба, **Легат Јосипа Славенског**, свечано је отворена 8. децембра 1983. године на тадашњем тргу Маркса и Енгелса, а данашњем Николе Пашића, на петом спрату зграде бр. 1.

Највећи део заоставштине овог југословенског композитора тада је званично поверен на бригу и чување Сокој-у. Захваљујући залагању породице композитора, сачувана је његова радна соба и пресељена из Светосавке улице бр. 33 где је композитор живео и радио до своје смрти 1955. године.

Легат Јосипа Славенског је основан са идејом да се у њему чувају, истражују, обрађују, публикују и изводе његова дела. У овом простору који је задржао облик његове радне собе, налазе се његови лични предмети, рукописи, клавир и други инструменти, писма, библиотека, нототека, фотографије.

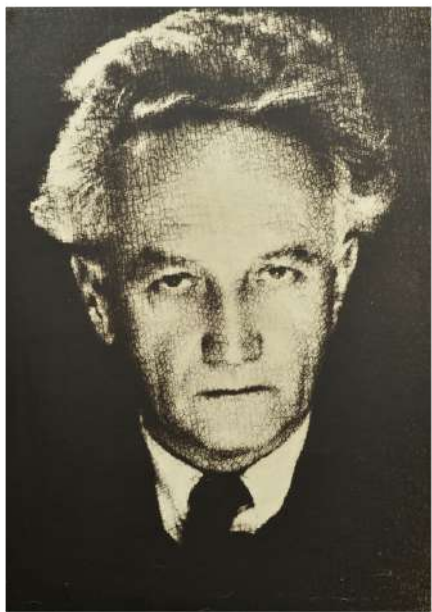
Инспирацију је тражио у фолклорима оних народа које, како је говорио, цивилизација није искварила. Његова фасцинација Балканом и словенством огледа се и у другим предметима који се ту налазе – пиротски, ручно бојени ћилими, комплет ручно, у дуборезу рађених, босанских сточића из Коњица затим дрвене столице из Црне Горе, као и различити, народни музички инструменти.

Фонд библиотеке у Легату обухвата 3360 јединица од којих су музичке 1271, 822 књиге, стотине грамофонских плоча, магнетофонских трака и више од хиљаду писама. Поред тога, у Легату се чувају, поред музичких, књиге из различитих научних области – физике, хемије, астрономије, лингвистике. Библиотека обилује биографијама славних композитора.

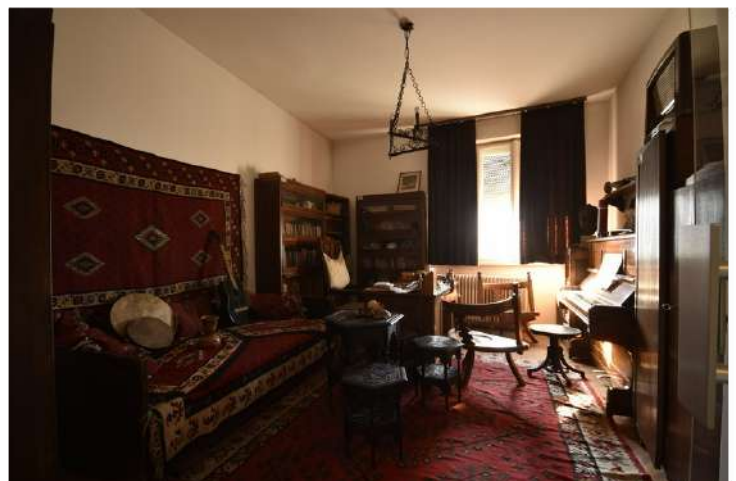
Ретка и занимљива колекција речника употпуњује његову заоставштину. Познато је да је Јосип Славенски водио преписке на чак једанаест језика, па се међу његовом колекцијом речника налази и *Ручна књига за српски, немачки, руски и француски језик* из 1886. године.

У колекцији писама налази се богата преписка са најважнијим музичким личностима тога времена, између осталих са Љубицом Марић, Милојем Милојевићем, Петром Стојановићем, Стеваном Христићем, Крешимиром Барановићем, Јаковом Готовцем, али и са Јозефом Суком, Золтаном Кодаљем, Леополдом Стоковским, Ерихом Клајбером, Златком Балоковићем и немачким издавачем Шотом (Schott) који је објавио готово целокупан опус Јосипа Славенског.

Поред легатске собе, у истом простору, налази се и концертна сала са око седамдесетак места која је била један од веома значајних концертних простора у граду. Организовани су тематски концерти савремене југословенске музике, округли столови, промоције Сокојевих и других издања музичког садржаја као и бројна предавања и научни скупови посвећени стваралаштву Јосипа Славенског на којем су учествовали угледни композитори и музички писци тога времена.

Јосип Славенски

Меморијална соба

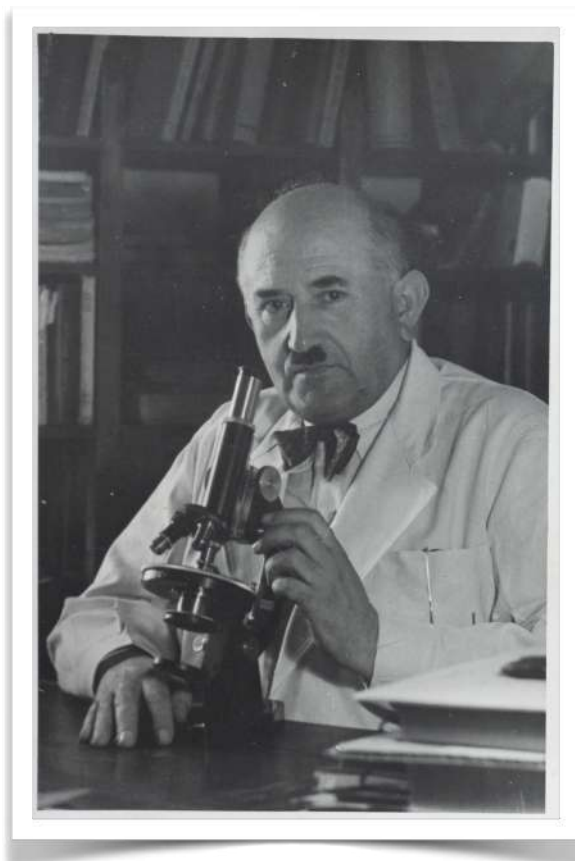

*Текст и фотографије су преузети са сајта sokoj.rs .
Фотографије: Оранџ Студио*

ЛЕГАТ ПРОФ. ДР АЛЕКСАНДРА КОСТИЋА

Залагањем Градске општине Гроцка и Центра за културу ове општине, драгоцени легат **професора др Александра Костића** који је овај велики човек и научник поклонио Општини Гроцка, након паузе од близу две деценије је јавно изложен, и то у простору реновиране библиотеке **Илија Гарашанин** у Гроцкој.

Проф. др Александар Костић (1893-1983) био је један од оснивача, првих професора и декан (1936-1939) Медицинског факултета у Београду - оснивач Института за хистологију и ембриологију. Осим Медицинског, био је оснивач и Ветеринарског (1938) и Фармацеутског факултета (1939), и аутор бројних уџбеника и приручника из медицине. Као гимназијалац похађао је и Српску музичку школу где му је предавао Стеван Мокрањац, сањарио је о каријери пијанисте, писао поезију, компоновао химне, успаванке и хорске композиције, а хор београдских гимназијалаца којим је дириговао често је изводио његове композиције. Занимљиво је да су се у том хору налазили и Станоје Симић, касније први амбасадор у УН, Драгиша Цветковић, председник владе, кнез Павле и будући ђенерал Дража Михајловић.

Овај свестрани човек и патриота, који од младих дана показује таленте и интересовања за књижевност, музику, науку, цртање, фотографију, филм, године 1912. опредељује се за науку о човеку - медицину. Са школовања у Француској се 1914. године као добровољац враћа у своју земљу и учествује у свим голготама првог светског рата преко Брегалнице, Албанских гудура, Крфа, Солуна и Кајмакчалана. Сећање на тешке дане и страдања забележио је у двадесет шест приповедака под насловом *Ведрине у олуји*. Након ослобођења одлази у Француску и наставља студије, јер у нашој земљи није било факултета све до 1919. године. Године 1921. је у Француској одбранио докторску тезу, и на позив новоотвореног факултета у Београду долази и оснива Хистолошки институт, што је уједно почетак развоја медицинских наука у Београду. Вишеструко и вишестрано образован, био је познат као врстан предавач, а његова жива и убедљива реч остала је у успомени хиљадама лекара. Многи његови радови преведени су на све светске језике, а највише на француски,

немачки и енглески. Своја истраживања објавио је у бројним књигама, написао је први уџбеник *Основи хистолошке технике*, затим чувени *Медицински речник*, *Медицинску енциклопедију*, *Мој лекар*, *Медицинску сексологију*. Као уредник бројних часописа и оснивач друштава посвећених здрављу и васпитавању, професор др Александар Костић предано је радио на свим материјалима који би користили студентима, научницима и грађанству.

Био је у браку са Смиљом Костић-Јоксић, професорком педијатрије, својом љубављу из гимназијских дана, са којом је имао синове Ивана и Војислава Вокија Костића (писцу и композитору Вокију Костићу је у знак сећања недавно откривена спомен табла на згради у Кичевској 1). Француски председник је проф. Костића због доприноса науци 1940. године одликовао Легијом части, а 12 година касније и његову супругу, због залагања у примени БЦГ вакцине код одојчади - што их сврстава, уз Марију и Пјера Кирија, у јединствен пар супружника носилаца Легије части. Други светски рат професор је дочекао за катедром и у својим научним лабораторијама. Одбио је сарадњу са окупатором, због чега је ухапшен, а потом и удаљен са Медицинског факултета, да би након рата био враћен у звање редовног професора. Међутим, не задуго - новооснована комунистичка власт професора и супругу отпушта са факултета као неподобне и реакционарне, уз трајну забрану приступа, а потом су и пензионисани. Рехабилитовани су постхумно након пола века, 2001. године.

У Гроцкој се 1932. године овај изузетни човек обрео из љубави према природи, али и у знак сећања на 1915. годину и рововске борбе у којима је овде учествовао. Испоставило се да је управо у околини његовог имања и новоизграђене викен-куће у Дубочају за време Римског царства била римска постаја *Mutatio ad sextum milliare*. Према римским итинерерима, Дубочај се налазио на шестој римској миљи од *Tricorniuma* (Ритопек), са којим је служио као заштита пута Сингидунум – Виминацијум. Копајући темеље за своју кућу, професор је пронашао изванредне археолошке налазе, међу њима и две раскошне римске гробнице, што је неуморног професора подстакло да са још већим занимањем истражује и проналази палеонтолошке, нумизматичке, археолошке ископине и сабере збирку непроцењиве вредности, која обухвата налазе од старчевачке културе до Новог века. Поред окамењених пужева и лишћа, зуба и костију мамута, главе бивола итд. збирка садржи велике количине керамике и посуда из различитих периода, камено оруђе, коштане удице, игле, затим копља и метална оруђа, нарукнице, римске фибуле и новчиће, предмете из времена турске и аустроугарске владавине, лобање и кости страдалих ратника...

Завод за заштиту споменика културе града Београда такође потврђује да су на овом локалитету откривени, први у Србији, остаци *ville rustice*, бројни налази из античког и римског периода, као и неолитско насеље старчевачке културе.

Увиђајући обим и значај збирке, професор долази на идеју оснивања Музеја, и у ту сврху ликовно обрађује и руком црта графички приказ великог формата

Еволуција живих бића и развој цивилизације, јединствен по замисли и остварењу. Рад на коме је провео неколико година обухвата геолошке периоде и Еволуцију живог света (први део), и Развој цивилизације (други део), како би научно повезао и ликовно представио пронађени материјал.

Игром случаја, општина Гроцка у међувремену долази у посед запуштене Ранчићеве куће у Гроцкој, споменика културе од великог значаја, и обнавља га у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе града Београда. Ова традиционална кућа варошког типа са доксом, изванредан примерак народног неимарства, била је 1969. године у готово рушевном стању.

Након реконструкције објекта, професор Костић 1978. године целокупну збирку, своје налазе из Дубочаја које је прикупљао 45 година, поклања Општини Гроцка са жељом да легат буде изложен у Ранчићевој кући у виду поставке под називом *Дубочајски музеј*. У сарадњи са Општином, Народним музејом и Заводом за заштиту споменика културе, музеј је заиста и отворен у адаптираној Ранчићевој кући 1982. године, али под именом *Завичајни музеј* и под управом Народног универзитета Гроцке. Легат професора Костића био је стална изложбена поставка, а Ранчићеву кућу и пространу баште Народни универзитет надаље користи за културне садржаје. У музеју је било око 200 одабраних експоната, међу којима се истицала вилица *Hirpaniona* (претече коња) из плиоценске ере, стара око 12 милиона година, која је данас у Природњачком музеју. Након смрти др Александра Костића 1983. године, син Војислав општини поклања очеве рукописе, портрете, радну собу и библиотеку, како би се и личним предметима комплетирао легат и спомен-збирка у Ранчићевој кући.

Ни две деценије касније, године 2001. разочарани Воки Костић, професоров син, стоји испред девастиране Ранчићеве куће и констатује да су труд и деценије мукотрпног рада његовог оца поново занемарене и понижене. Музеј који је замишљен као културно стециште са драгоценом збирком био је већ подуже затворен, а легат у њему због небриге и оштећеног крова пропадао је од кише и влаге. Исте године збирка је повучена из Ранчићеве куће, експонати су запаковани у кутије (у којима су остали до данас) и похрањени у магацин библиотеке *Илија Гарашанин*. Легат, ускоро заборављен, више никада није поново изложен, али је сачуван захваљујући библиотекарицама из Гроцке који су збирку држали под кључем и старање о напуштеном легату схватили као своју одговорност.

У санираној Ранчићевој кући је у међувремену 2007. године отпочео са радом Центар за културу кога оснива Секретаријат за културу града Београда, да би 2015. године припао општини Гроцка.

Тада се за даљу судбину легата заинтересовао Центар за културу општине Гроцка, да би 2016. године у оквиру реконструкције „Грочанске чаршије“ била покренута прича о заборављеној заоставштини професора Костића, њеном значају и поновном представљању јавности. Захваљујући подршци и разумевању

општине Гроцка омогућени су услови за излагање као и адекватан простор у главној улици - амбијенталној целини *Грочанска чаршија*. Заоставштину Александра Костића у Гроцкој је од 2014. године истраживала и за излагање прикупила ауторка ових редова, а потом је рад на поставци током 2018. године реализовао ауторски тим: кустос и директор Центра за културу Гроцка Зорица Атић, археолози Драгана Стојић и др Милош Спасић, кустоси Музеја града Београда, и археолог Раде Милић из Центра за урбани развој.

Гроцка је добила свој Музеј, а проф. др Александар Костић је своју изванредну збирку и личне предмете поклонио с намером - да послужи као пример и подстицај за даља научна истраживања и развој културе у Гроцкој и Србији.

Случајно или намерно, излагањем легата у библиотеци *Илија Гарашанин*, спојиле су се заоставштине двојице знаменитих људи - државника и најзнаменитијег Грочанина Илије Гарашанина, који средином 19. века оснива у Гроцкој прву јавну библиотеку, и научника др Александра Костића, који средином 20. века у Гроцкој открива богато археолошко налазиште и свој легат поклања општини Гроцка.

И њихове спомен-бисте у бронзи красе лепу варошицу крај Дунава. То су дела врских уметника, вајара Милована Крстића (биста А. Костића) и Николе Коке Јанковића (биста И. Гарашанина).

Фотографије: Легат др Александра Костића

АУТОР: ЗОРИЦА АТИЋ, ДИПЛ. ИСТОРИЧАРКА УМЕТНОСТИ - КУСТОС

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

373.4:78

СИНКОПА : часопис основне музичке школе
"Невена Поповић" / главни и одговорни уредник
Мирко Јеремић. - 2018/2019, бр. 1-
. - Гроцка : Основна музичка школа "Невена
Поповић", 2019- (Гроцка : Колорино). - 30 cm

Годишње.

ISSN 2812-8737 = Синкопа

COBISS.SR-ID 58955017

Основна музичка школа *Невена Поповић*